

Academia

David Rafael Moulis:
Fotografem
biblického světa **12**

Studenti

Anna Krejčová:
Byla to smršť
pomoci **24**

Scientia

Ivana Schnur:
O virtuální medicíně
a inovacích **32**

Varia

Marek Kulhavý:
Mára čmárá
po zdech **38**

Historie

Eduard Stehlík:
Atentát na Heydricha
měl smysl **46**

Lenka Bradáčová

Kauzy
musíte
vysvětlit,
jinak
ztratíte
důvěru

→ 4

UK Point

Informace a služby na jednom místě

Celetná 13, Praha 1
info@cuni.cz | (+420) 224 491 850
ukpoint.cuni.cz

**Informační centrum UK • Centrum Carolina • Staff Welcome Centre
Klub Alumni • akce pro české i zahraniční studenty
benefitní program pro zaměstnance UK**

FOTO Vladimír Šigut

Milé studentky, milí studenti, vážené kolegyně, vážení kolegové,

právě se loučíme s končícím akademickým rokem a je na čase přivítat akademický rok nový, který nese označení 2022/2023. Co nám nová, nastávající etapa přinese? To je především na nás všech – na vás studentech, na nás akademících a na dalších nezbytných profesích jako referentech, kuchařích v menzách, laborantech či asistentech praktické výuky a tak dále. I když je jasné, že některé věci – například složitou politicko-ekonomickou situaci v Evropě – příliš ovlivnit nemůžeme, určitě nebudeme k věcem lhostejní; společnými silami vše úspěšně zvládneme! Minulé roky nás již přece „zocelily“. Pomáhejme si navzájem, budme k sobě ohleduplní a laskaví, a naopak nebojme se říci si o pomoc, pakliže ji budeme potřebovat... Studium a práce na Univerzitě Karlově by nás však předně měla všechny bavit a naplňovat!

Jsem hrdá na to, jak široké spektrum studijních programů, specializací a zaměření UK poskytuje – ne nadarmo jsme univerzitou pevně zakořeněnou v kvalitním evropském zázemí –, vytěžte tedy tuto skutečnost na maximum. O své zkušenosti nejen ze svých studií se s vámi v tomto čísle magazínu *Forum* podělí řada studentů a úspěšných absolventů. Nechte se inspirovat a motivovat! S nabídkou tak širokého portfolia studií na univerzitě se pojí rovněž prestižní vědecké zázemí, a i to vám naši vědci poodhalí na následujících stránkách.

Co dalšího ještě popřát? Asi neuškodí si připomenout imatrikulační slib, který naši „prváci“ budou brzy slavnostně skládat. Zavází se k tomu, že budou řádně vykonávat práva a plnit povinnosti člena akademické obce Univerzity Karlovy, že uchovají v uctě slavnou humanistickou a demokratickou tradici naší univerzity a že budou dbát jejího dobrého jména a budou studovat tak, aby jejich činnost přinášela společnosti všestranný užitek.

Ať se nám všem tedy na univerzitě daří a naše práce přináší užitek lidem kolem nás! K tomu nám držím pěsti a těším se na každodenní setkávání na půdě naší *alma mater*.

Markéta Martínková

prorektorka UK pro studijní záležitosti

Aktuální články i archiv
tištěných vydání najdete
na ukforum.cz

12

Obsah

Forum 3/2022, sešit č. 59
Časopis Univerzity Karlovy

Vydává

Univerzita Karlova

Redakce

Ovocný trh 5, 116 36 Praha 1,
Odbor vnějších vztahů

Redakci řídí

Martin Rychlík

Odpovědný redaktor

Jiří Novák

Telefon

224 491 248

E-mail

forum@cuni.cz

Grafická úprava

Filip Blažek, Eliška Kudrnovská,
Designiq

Foto na titulní straně

Hynek Glos

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Redakce si vyhrazuje právo na úpravu
autorských příspěvků a jejich krácení.

Forum je rozšiřováno zdarma na
akademické půdě. Vychází čtvrtletně.
Za obsah článku plně zodpovídá jeho autor.

Stanoviska obsažená v textu nemusejí
vyjadřovat názor redakce.

Vaše ohlasy, připomínky a tipy na další
námetky pro Forum uvítáme na adrese
forum@cuni.cz.

Toto číslo vyšlo v září 2022.

Registrace MK ČR 72 79

Tištěná verze: ISSN 1211-1724

Rozhovor

LENKA BRADÁČOVÁ –
Kauzy musíte vysvětlit,
jinak ztratíte důvěru / 4

Anketa

Co nám přejí osobnosti / 10

Academia

DAVID RAFAEL MOULIS – Fotografem
biblického světa / 12

IVANA DVOŘÁČKOVÁ – Specializované
sestry v akci / 18

Studenti

DOMINIKA GERŽOVÁ – Plavecké rekordy?
Raději zachraňování / 20

ANNA KREJČOVÁ – Byla to smršť pomoci / 24

ADLÉTA HANŽLOVÁ – Ví, jak se zkoumá šepot / 26

Scientia

MARTIN KOTORA – Touha
infikovat mladé chemií / 28

38

IVANA SCHNUR – O virtuální
medicině a inovacích / 32

MILAN MACEK A MILAN MACEK –
Otec, syn & genetika / 36

Varia

MAREK KULHAVÝ – Mára čmárá
po zdech... a nesnáší neděli / 38

KAROLÍNA MEIXNEROVÁ – Havlíček
Borovský byl frajer! / 42

Genius loci

Čtyři mikráky stačí, drahoušku / 44

Historie

EDUARD STEHLÍK – Atentát
na Heydricha měl smysl / 46

Knihy

PETR CHARVÁT – Jakým jazykem
mluvil praotec Čech? / 50

64

Knížní novinky / 53

JIRÍ KOŠTA – Meč nesloužil
jen k boji / 54

Alumni

JAKUB TOLAR – Snažím se být
pacientům skálou / 58

Kronika / 60

Postscriptum

Vítejte v Didaktikonu! / 64

42

Kauzy musíte vysvětlit, jinak ztratíte důvěru

Nikdy nevypíná mobil a na dovolenou jezdí jen na pár dní. „Digitální detox jsem nikdy nezkusila, měla bych pocit, že mi některé věci utíkají,“ připouští Lenka Bradáčová, vrchní státní zástupkyně a absolventka Právnické fakulty UK, jež dostala v roce 1998 i rektorskou cenu. S magazínem *Forum* hovořila o svém vlivu, o tom, které kauzy jí nedávají spát, i o tom, že právo je dnes tak složité, že si zaslouží více popularizace.

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Hynek Glos

Říká se, že když praotec Čech vystoupil na horu Říp a rozhlédl se po kraji, viděl zemi zaslíbenou, oplývající mlékem a strdím. Vy pocházíte z Podřipska, žijete tam a na horu pravidelně chodíte. Co vidíte, když se z ní rozhlédnete jako vrchní státní zástupkyně?

Často dostávám dotaz, jestli věřím, že jsou lidé z podstaty dobří, když každý den s kolegy řešíme jenom zločiny. Jako společnost jsme si prošli obdobím komunistické vlády; musíme to překonat. Kdyby k tomuhle „přetržení“ nedošlo a žili jsme od první republiky neustále v demokratickém systému, bylo by to jiné. Česká společnost však za posledních třicet let ušla docela efektivní cestu a do budoucna má velký potenciál rozvíjet se správně... Může to ovlivnit spousta faktorů, tak jako všude v Evropě. Všechny evropské státy mají své vlastní problémy, jde ale o to, zda je umí řešit a jak. A především: zda mají vůli a odvahu je řešit.

A které problémy dnes trápí Evropu nejvíc?

Ať už je to covid-19, nebo válka na Ukrajině, se kterou se vedle solidarity projevují také negativní reakce. Po internetu se šíří agrese doposud nevídaným způsobem. Propaganda má dnes veliký prostor pro to, aby ovlivňovala naše životy a vnímání reality. To jsou nové výzvy. Kvalita dané společnosti se ukazuje v kritických dobách – a v tom, jak se s krizí vypořádá. A česká společnost má, myslím, potenciál krize překonat.

Věří česká společnost ve spravedlnost?

Spravedlnost jako regulativní idea je vnímána velmi individuálně. Představu o ní ovlivňují životní zkušenosti i vzdělání. Když se ptám studentů, jak si oni představují spravedlnost, daleko hůře se jim to definuje, než když se jich zeptám, jak vnímají nespravedlnost a co je nespravedlivé. Pro mě je spravedlnost férovost ve všech oblastech lidského počínání. Většina společnosti férovost vnímá. Reprezentace státu se musí snažit nastolovat podmínky a pravidla tak, aby byla srozumitelná a vnímána jako férová.

Dělá to česká politická reprezentace? Nastavuje pravidla dobře?

To závisí na tom, jakou reprezentaci si zvolíme ve volbách. Taková je demokracie. Všichni si z podstaty věcí přejí, aby jejich zájmy reprezentoval někdo mravně konzistentní, pevný a ten, kdo bude o věcech přemýšlet fér. Takový je ideál. Kolem sebe

Celou základní i střední školu jsem věděla, že budu učitelkou dějepisu a českého jazyka, abych se pak na konci třetího ročníku rozhodla, že vystuduji práva a nic jiného.

však vidíme, že ne vždy se ideál daří naplnit. Demokracie nám ale dává možnost opravy, což jiné systémy neumozňují.

Vraťme se v čase: studium práv bylo pro vás jasnou volbou?

Celou základní i střední školu jsem věděla, že budu učitelkou dějepisu a českého jazyka, abych se pak na konci třetího ročníku rozhodla, že vystuduji práva a nic jiného (*usměje se*). Byl to zvláštní moment, kdy vás možná i iracionálně v tom věku ovlivní něco, co vnímáte za rozhodující. Pro mě to byl můj tehdejší učitel občanské nauky, který nás po roce 1989, tehdy už ve svém velmi pokročilém věku, začal učit. Právě on mě navedl na cestu práva a přesvědčil mě, že to pro mě bude dobrá cesta. Dnes jsem mu vděčná, protože měl pravdu.

Proč se z vás stala státní zástupkyně, a ne soudkyně nebo třeba advokátka?

Orientovala jsem se nejprve podle druhu práva, nikoliv podle profese, která se mu věnuje. A čím víc jsem se na fakultě zabývala soukromým právem, tím víc jsem věděla, že mým cílem je právo veřejné. Zvažovala jsem, jestli to bude právo ústavní, správní nebo trestní, nakonec jsem zvolila trestní. Potom jsem začala přemýšlet, která z pozic v trestním řízení mi bude nejvíce vyhovovat. Nejlépe to charakterizuje jeden můj kolega, který pro to používá sportovní přírůbek – cítím se být útočníkem, nikoliv obráncem nebo rozhodčím... To, že tvoříte hru a nalézáte podstatu příběhu, je práce státního zástupce. Takto aktivní pozice mi vyhovuje, nikdy jsem vážně nepřemýšlela o tom, že bych ji změnila.

Prý jste ale po prvních třech měsících z Okresního státního zastupitelství v Litoměřicích, kde jste začínala, chtěla utéct...

Když jsem v roce 1998 přišla na státní zastupitelství, měla jsem naprosto idealistické představy. I když teď vím, že jsem přišla do jednoho z tehdy nejlépe fungujících okresních úřadů, měla jsem veliké výhrady k fungování, byrokracii a nastavení pravidel vnímání role státního zástupce. Všichni mi říkali, že si na to musím zvyknout, že takto funguje stát. Po třech měsících jsem si říkala, že asi nejsem ten správný typ pro práci ve státních strukturách.

Co to změnilo?

Zásadní roli v mém rozhodnutí pak sehrálo to, že jsem v rámci přípravné praxe přešla na šestiměsíční stáž na tehdejší Úřad vyšetřování a kriminální policie. Tam jsem objevila podstatu práce policie a státního zástupce – a začalo mě to nesmírně bavit! Řekla jsem si, že mě byrokracie a tuhá pravidla nemůžou odradit od toho, proč jsem vlastně tady. Rozhodla jsem se, že se pravidla pokusím změnit. A toho se držím už dvacet let. Někde to jde snáze, a abych byla upřímná, u něčeho se mi to ani za těch dvacet let nepodařilo...

U čeho?

V mnoha částech republiky už se to podařilo změnit, ale někde ještě stále dochází ke střídání různých státních zástupců nad jedním případem. Stejně jako v celém řízení vystupuje týž obhájce, měl by tam být i stejný státní zástupce. Rozumím tomu, že někde to organizačně není možné, ale to je minimum případů. Justice je konzervativní orgán – což musí být, neboť konzervativnost zajišťuje stabilitu a předvídatelnost –, ale některé věci se proto složitě mění.

Máte totožné vize, s nimiž jste do profese vstupovala?

Myslím, že ano. Studentům na právnických fakultách a právním čekatelům zdůrazňuji, že je důležité, aby nezapomněli, s jakými ideály přišli do reálné praxe, a hlavně, aby nezapomněli, co jim jako mně první měsíce vadilo, poněvadž pokud na to zapomenou, znamená to, že se přizpůsobili systému, a ideály opustili... Dnes už ideály prosazují trošku jinak: justice mne naučila, že to nejde revolučně, ale evolučně. I když evoluce v justici nesmí trvat stovky let, musí mít trošku spád (*směje se*). Se zkušenostmi, které mám, umím prosadit věci i efektivněji.

Heslo „evoluce nikoliv revoluce“ razí také nový děkan PF UK profesor Radim Boháč, jenž se v tomto duchu snaží měnit i fakultu. Jednou z věcí, na kterou klade důraz, je, aby studium práva nebylo založeno pouze na memorování paragrafů, ale aby absolventi uměli nabitě vědomosti také efektivně používat. S čím by měl odcházet ideální absolvent právnické fakulty do praxe, třeba k vám na státní zastupitelství?

Teoretické znalosti jsou zcela nezbytným základem. Nesdílím tezi, že je důležité vědět jen to, kde informaci najdu. V řízení před soudem – a nejen tam – není čas informaci hledat; tam ji musíte znát a umět použít. Ideální absolvent by tedy měl umět nabitě teoretické znalosti aplikovat, nejen je opakovat bez znalosti souvislostí a kontextu.

A jaké kvality by měl mít uchazeč o práci státního zástupce?

Měl by mít výborné teoretické základy a rétorické schopnosti. Musí umět přenést myšlenku do písemného projevu, protože stejně jako u soudců je naším hlavním výstupem psaný text. Je důležité, aby jen netlumočil názory jiných, ale uměl si vytvářet své vlastní a srozumitelně je prezentovat. Státní zástupce by měl být mravně zdatný, odvážný a zvědavý člověk.

Jak důležitý je kontakt státního zástupce s veřejností a jeho schopnost prezentovat řešené kauzy v médiích? Z vašeho veřejného vystupování usuzují, že to nejspíše považujete za důležitou součást práce státního zástupce.

Myslím si to o všech profesích veřejné sféry, protože každému veřejnému úřadu je svěřena nějaká pravomoc a tu má využívat co nejlépe ku prospěchu státu a veřejného zájmu. O to více v justici, jež se nezabývá jenom jednoduchými problémy, naopak většinou řeší velmi složité případy a musí je umět komunikovat. Platí to o to víc v dnešní době elektronických médií, která jsou rychlá, stručná a často odvádějí pozornost čtenáře jinam, od podstaty problému.

S prezentováním názorů a vysvětlováním rozhodnutí je úzce spojená důvěra, což je pro justici ↪

Válka na Ukrajině nás postavila před úkol, který tu od druhé světové války nebyl. Naposledy se válečné trestné činy vyšetřovaly v rámci retribučních procesů.

klíčová hodnota, neboť jen u důvěryhodného orgánu jsou jeho adresáti ochotni přijímat rozhodnutí. Justice umí vynucovat, ale to není to, oč usilujeme. Přirozený respekt justice vyplývá z důvěry v její správné rozhodování. To, co jí nejvíc škodí, je pak nesrozumitelnost, kterou si laická veřejnost často vysvětluje nikoliv jako neschopnost prezentovat názor, ale obvykle jako spiknutí, komplot, rozhodnutí, které je mimo fér procesy. To justici škodí.

Jsou státní zástupci instruováni v tom, jak postupovat, když na ně někdo vyvíjí tlak, aby postupovali proti veřejnému zájmu?

To, že nezákonné tlaky mohou být s naší prací spojeny, předvídá i zákon o státním zastupitelství. Ten ukládá státním zástupcům povinnost, aby tlakům odolali. Státní zástupce musí obstát; pokud se cítí ohrožen, například fyzicky, pak se musí svěřit do rukou odborníků, což jsou speciální složky Policie ČR dávající doporučení. Přes rozličné vzdělávací akce, které se k tomuto tématu pořádají, si to však nikdo reálně neumí moc představit, dokud není přímo vystaven zkušenosti s jakýmkoliv druhem tlaku, ať už přímým, nebo nepřímým.

Cítíte se někdy ohrožena?

Ano. Naskytly se i situace, kdy jsem doporučení policie využila i já a musela jsem se jim podřídit. Policii v tom plně důvěřuji.

Posledních deset let se stále připravuje nový zákon o státním zastupitelství. Bez úspěchu. Vypadá to, že během podzimu by se místo něj mohla do Poslanecké sněmovny dostat alespoň novelizace stávajícího předpisu.

Diskutuje se o tom léta. Uvítala bych nový zákon, o který jsem se zasazovala už před deseti lety, tehdy byl dokonce ve druhém čtení ve sněmovně. To, co se chystá nyní, bude skutečně jenom drobná novela technicistního charakteru, která nebude řešit věci

systémově. Musím ale říci, že pokud bude politická shoda alespoň na drobné novele, bude to lepší než otevírat matérii, která by neměla napříč politickou reprezentací podporu a nemohla projít.

Co byste uvítala, aby novela přinesla?

V novele by měly být pojistky hlavně ve vztahu k nejvyššímu státnímu zástupci a uzákonění jeho funkčního období a možnosti odvolat jej z funkce pouze ze zákonem vymezených důvodů. Dnes je to jediný funkcionář v soustavě státního zastupitelství, jehož může vláda odvolat bez důvodu. Stanovení funkčních období bývá v Evropě obvyklé.

Letos je to deset let, co jste ve vysoké funkci. Jak hodnotíte uplynulou dekádu?

Když se mě lidé ptají, co považují ve své kariéře za největší úspěchy, očekávají, že označím některé známé kauzy. Já ovšem za své největší úspěchy považuji – a to jak v Ústí nad Labem, kde to bylo velmi složité, tak tady v Praze – vybudování funkčních týmů státních zástupců. Na vrchním státním zastupitelství se generačně obměnilo osmdesát procent úřadu! Podařilo se mi postavit týmy, které jsou kompaktní, kolegiální, tvoří je profesně velmi zdravotní státní zástupci, navíc i vysokých lidských kvalit. Úřad musí stát na spolupráci a kolegialitě; to je pro mě naprosto zásadní. Sdílíme úspěchy, ovšem musíme také sdílet neúspěchy.

Do svého týmu jste zapojila také skupinu neprávních odborníků, analytiků. Jak obtížné bylo obhájit si jejich potřebnost?

Vrchní státní zastupitelství v Praze je jediné pracoviště v Česku, které takové oddělení má. Před několika lety jsem si tuto ideu přivezla z Německa, kde analytické týmy fungují mnoho let a jsou odbornou a analytickou podporou státním zástupcům, kteří se věnují nejzávažnější hospodářské a finanční kriminalitě. Státní zástupci se zabývají i věcmi, které

jsou vysoce odborné a nesouvisejí s právem: je tedy nezbytné mít v týmu specialisty s jiným vzděláním, technickým nebo ekonomickým. Analytický tým se nám osvědčil. Pravidelně prezentuji ministerstvu spravedlnosti, kolik se nám podařilo zajistit finančních prostředků právě díky analytickému týmu. Do budoucna by touto cestou mohla jít i krajská státní zastupitelství.

A je ještě nějaká další věc, která by prospěla fungování státních zastupitelství?

Budeme muset jít cestou ještě preciznější specializace. Týká se to hlavně kyberkriminality. Na procentu neodhalených trestných činů, které útočí v kyberprostoru na sítě a fungování základní infrastruktury, je patrné, že v tomto směru stát zaostává. V tom se budeme muset posunout radikálněji; to znamená i přísnou specializací státních zástupců na tuto oblast. Uvítala bych, kdyby se cestou specializace vydaly i soudy, tam velmi často narážíme.

Česko se zapojilo do shromažďování svědectví a důkazů o případných válečných trestných činech a zločinech proti lidskosti, které se staly během války na Ukrajině. Jaké úkoly na základě toho vyplynuly pro váš úřad?

Válka na Ukrajině nás postavila před úkol, který tu od druhé světové války nebyl. Naposledy se válečné trestné činy vyšetřovaly v rámci retribučních procesů. Na základě zásady univerzality je Česká republika, potažmo státní zástupci a policisté, povinna zabývat se všemi válečnými trestnými činy a trestnými činy proti lidskosti, které jsou nepromlčitelné, ať už se odehrály kdekoli v spáchal je kdokoliv. Na území ČR je nyní značné množství osob, které zde hledají útočiště před válkou. Jsou to i svědci, kteří mohou nést podstatnou informaci o jednáních, která se na Ukrajině stala... My teď neumíme říct, zda nějaké procesy v Evropě probíhat budou. Naším úkolem je v této chvíli zajistit co nejvíce důkazů pro možné budoucí využití, neboť všechny důkazy ztrácejí sílu, pokud jsou obstarávány s delším odstupem.

Najít specialisty, kteří se „neběžné“ agendě budou věnovat, muselo být složité.

Na vrchním státním zastupitelství se tomu věnuje tým, který je složený ze tří státních zástupců a dvou analytiků. Zabývají se tím zástupci, kteří už řešili útoky separatistů na území Ukrajiny, zapojení našich občanů do bojů či teroristické útoky. Podobně je sestaven tým na Národní centrále proti organizovanému zločinu. Vyžaduje to i značnou kooperaci mezinárodní.

Je nějaký případ, kterým jste se jako státní zástupkyně zabývala a který vám nedá spát?

Je jich víc. Stává se to nejvíc u těch případů, kde i s odstupem času a po opětovném zvážení všech důkazů jste přesvědčená, že obvinění měli být odsouzeni, a přesto byli zproštěni. Tyhle kauzy se mi

vrací nejvíc. Pořád si je vnitřně analyžuji a vracím se k nim, přemýšlím, kde asi jsme udělali případně chybu anebo kde jsme mohli postupovat jinak a tak.

Dáte mi příklad?

Z poslední doby jde o kauzu pražského dopravního podniku, u níž mám velké pochybnosti o obsahu rozhodnutí (*Jedná se o takzvaně jízdenkovou kauzu, ve které byli zproštěni obvinění z obcházení zákona o veřejných zakázkách exšéf dopravního podniku Martin Dvořák, lobbista Ivo Rittig a dalších deset osob, pozn. red.*). Je to část rozhodnutí v kauze Davida Ratha, kde jsou i ti, kdo byli zproštěni. Absurdně: teď právnické osoby, jež zastupovali, byly odsouzeny, takže je zřejmé, že tam došlo k soudnímu excesu (*v korupční kauze někdejšího středočeského hejtmána Davida Ratha byl vedle dalších obviněn také generální ředitel stavební firmy Metrostav Pavel Pilát, který nakonec dostal tříletý podmíněný trest odnětí svobody a finanční pokutu. Samotné firmě Metrostav soud zakázal ucházet se tři roky o veřejné zakázky, uhradit také musí finanční pokutu, pozn. red.*). To jsou věci, o kterých stále přemýšlíte.

Časopis Forbes vás pravidelně řadí v žebříčku nevlivnějších žen České republiky na přední příčky. V čem vy sama vidíte svůj vliv?

Vliv jsem vždy vnímala jako možnost měnit věci k lepšímu. Vracíme se tím na začátek, kdy jsem si v prvních třech měsících na státním zastupitelství říkala, že to přece není úděl, že to jde změnit. Vliv vám umožňuje to udělat. V tom je smysl toho, proč usilovat o získání vlivu. Takováto ocenění vnímám i jako ocenění všech svých kolegů, kteří se mnou po dvacet let pracují. Velké věci nikdy nezměníte sama; musíte mít mentální podporu, cítit inspiraci. Margaret Thatcherová kdysi řekla, že je to, jako když lezete po žebříku a najednou vystoupáte na poslední příčku a řeknete si: „Tak, teď je to na mně.“ Musíte vzít odpovědnost na sebe.

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D., absolvovala Právnickou fakultu UK. Ihned po ukončení studia nastoupila na Okresní státní zastupitelství v Litoměřicích, posléze na Krajské státní zastupitelství v Ústí nad Labem, kde se stala náměstkyní. V létě 2012 ji tehdejší (a zároveň i současný) ministr spravedlnosti Pavel Blažek jmenoval pražskou vrchní státní zástupkyní. Jako žalobkyně dozorovala řadu mediálně sledovaných kauz hospodářské či násilné kriminality (například vraždu pětiletého Jana Rokose, korupční kauzy bývalého středočeského hejtmána Davida Ratha anebo kauzu Bereta, která se týkala vynášení informací z trestních řízení). V roce 1998 ji rektor Univerzity Karlovy udělil cenu Karla Engliše coby nejlepší absolventce společenskovedních oborů. Dnes je členkou Vědecké rady UK i PF UK, což jak sama říká, považuje „za mimořádnou poctu a jedno z největších životních ocenění“. Práci státních zástupců popularizuje rovněž na přednáškách pro vysokoškolské studenty i pro laickou veřejnost.

Co nám přejí osobnosti

Univerzitě Karlově naplno začíná další akademický rok. Vybraným osobnostem jsme položili stejnou otázku: „Co byste popřáli UK do nového akademického roku 2022/2023, který nebude – s ohledem na ceny energií či konflikt na Ukrajině – asi úplně snadný?“

Přál bych celé naší univerzitě na všech úrovních od studentů přes pedagogy až po vedení fakult a univerzity, abychom dokázali v těchto neklidných časech držet pevný kurs. Aby nás nevychylovalo z našich úmyslů po hledání moudrosti a pěstování blaha pro všechny lidi nic nízkého a nekalého, jako je strach, krátkozrakost, pohodlnost či lhostejnost. Abychom se naopak pevně drželi akademické svobody a vysokých etických standardů, abychom se nezříkali odpovědné společenské role a byli těmi, kdo pomáhají společnosti projít důstojně a lidsky těžkými časy. Doteď se nám to, myslím, dařilo. Kéž jsme v tom i nadále vytrvali!

Mgr. Filip Sedlák
spirituál HTF UK

Naši studenti, akademici a další zaměstnanci v minulém válečném roce i předchozích covidových letech ukázali obrovské odhodlání a zápal pro dobrou věc. To, že máme univerzitu plnou „srdcařů“, jak říká paní rektorka, nám dává ten nejlepší potenciál pro úspěšné zvládnutí i nadcházejícího jistě nelehkého akademického roku. Univerzitě bych tedy přál, aby nadšení členů její akademické obce nepolevovalo a aby byl její management schopný jít tomuto nadšení naproti a pomáhal jej proměňovat v reálné výsledky.

Martin Čihák
člen kolegia rektorky

Univerzitě Karlově přejí moudré, osvědčené a laskavé děkany, zvědavé, pilné a dychtivé studenty a vzdělané, nadšené a trpělivé pedagogy. Nám všem přejí všímavou mysl, čas na dobrou knihu a víru ve šťastné náhody.

prof. MUDr. Lucie Bankovská Motlová, Ph.D.
psychiatřička 3. LF UK

Univerzitě bych do nového akademického roku popřál, aby to byl, po dvou nestandardních covidových letech, rok pokud možno co nejvíce normální, se standardní prezenční výukou a setkáváním lidí, kteří pracují na společných projektech. Vzhledem ke složité politické a ekonomické situaci bude jistě dosti těžké toho dosáhnout. Ale vedení univerzity dělá maximum pro to, aby se studenti mohli soustředit na studium a akademici na výuku a výzkum, a nemuseli svůj čas a úsilí věnovat improvizaci, jak zajistit výuku a výzkum v podmínkách, kdy by nešla elektřina nebo plyn. Přejí nám všem, abychom v úsilí o zachování normálního chodu a fungování univerzity byli úspěšní.

Mgr. Martin Maňásek
kvestor UK

Univerzitě Karlově bych popřál, aby se jí pod novým vedením podařilo nastartovat zpočátku mnohdy bolestivé, ale tolik potřebné kroky, které by jí mohly nasměrovat k evropské špičce. A aby lépe – a více než dosud – pracovala s výsledky a doporučeními národního i interního hodnocení výzkumu. V době šetření, kdy bude reálná hodnota veřejné podpory pravděpodobně výrazně klesat, bude více než jindy třeba rozlišovat mezi průměrným, kvalitním a nejvyšším.

doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D.
ekonom CERGE-EI

Můj profesor biologie i chemie na gymnáziu a kamarád mých rodičů rád užíval úsloví, že nejhorší smrt je z vyděšení. Maminka mi ho vytrvale opakovala, když mě klepající se v jedenácti vezli s tátou cestou nestou polským fiatem z chaty do nemocnice s podezřením na zmizí uštknutí. Zvnitřnila jsem si těch pár slov tehdy absolutně; mnohokrát mi v životě pomohla. A tak přejí naší univerzitě, aby se nebála předem. Nechci říkat, že nemá čeho. Doba není lehká, ale ve srovnání s náročnými epochami (nejen) univerzitní minulostí se máme hodně dobře (což ťukám na všechna dřeva světa), a spíš bychom měli využívat všeho, co známe, abychom byli ostatním oporou, ne se hroutili.

doc. PhDr. Alice Němcová Tejkalová, Ph.D.
emeritní děkanka FSV UK

Fotografem biblického světa

Na Orient a starověký svět se přes hledáček svého foťáku poprvé podíval už jako teenager, to bylo na rodinné dovolené v Tunisku. Pro někoho jen prázdninový zážitek, pro Davida Rafaela Moulise životní zlom. S fotoaparátem, který od té doby nepustil z ruky, nakonec doputoval až do Izraele, nyní jako člen týmu Evangelické teologické fakulty UK. Vedle focení totiž propadl i archeologii. A letos vydal svoji první knižní monografii *Náboženský kult starověkého Izraele pohledem archeologie, jíž doplňují i jeho snímky z unikátních nalezišť.*

TEXT Helena Zdráhalová FOTO Michal Novotný, David Rafael Moulis

Před deseti lety vyvolal nadšení mezi archeology senzační nález. Tehdy, při stavbě dálnice mezi Jeruzalémem a Tel Avivem, byly v lokalitě Tel Moca náhodou odkryty pozůstatky hospodářského osídlení a téměř tři tisíce let starého svatostánku, který se typem architektury přibližuje podobě takzvaného Prvního chrámu. Ten měl podle *Starého zákona* jako jediný svého druhu nechat na Chrámové hoře v Jeruzalémě postavit král Šalomoun.

Když vědci šest kilometrů od Jeruzaléma začali odkrývat pozůstatky svatyně, která tak nápadně připomíná bájný Šalomounův chrám, vyvolalo to pochopitelně nejen senzací, ale také řadu otázek. I když tu základní, zda to není přímo onen chrám, o kterém hovoří samotná *Bible*, vědci rychle vyvrátili, v řadě za ní se tlačí další, na které se pokouší hledat odpovědi i David Rafael Moulis ve své 240stránkové knize, kterou vydalo nakladatelství Vyšehrad.

Vzhůru do biblických dob

Ve středu Moulisova zájmu stojí Judské království a náboženský kult, který jeho obyvatelé v době železné II (období přibližně 1000 až 586 př. n. l.) provozovali. Čtenáře zavede na jednotlivé archeologické lokality, především do venkovské svatyně v Aradu objevené v šedesátých letech 20. století v Negevské poušti i do Tel Moca; svatyně v Aradu byla totiž až do objevení Mocy jediný odkrytý svatostánek z doby Judského království. Autor se věnuje také jednotlivým oltářům, kadidelnicím, kultické keramice i různým soškám z doby železné, které byly objeveny i na dalších archeologických lokalitách v dnešním Izraeli.

Na otázku, jaký kult byl provozován v Judském království, jednoznačnou odpověď Moulis nemá. „Nemůžeme mu dát název. Měl několik rovin. Jiný kult byl provozován v Jeruzalémě ve státní svatyni, kterou kontroloval král, a další v domácnostech, ↪

kde pravděpodobně přetrvávala jiná praxe. Státní kult zajišťoval chod státu jako takového, lidé ale měli úplně jiné potřeby. Ty si zajišťovali sami – v lokálních svatyních nebo v rámci domácích rituálů. Věřím, že se lidé neobraceli jen na oficiální božstvo, Hospodina, ale že pořád přežívaly staré *kanaánské* tradice – lidé oslovovali božstva, která byla osvědčená a zažitá,“ podotýká.

V terénu pod hlavičkou UK

Archeologickou práci, na které se díky zapojení týmu Evangelické teologické fakulty UK pod vedením profesora Filipa Čapka v mezinárodní výzkumné skupině podílí, popisuje jako takovou „mozaiku“, kterou se vědci snaží poskládat, ačkoliv nevědí, jak byla velká, ale ani jak vypadala... Aby k sobě správně přiřadili jednotlivé dílky, kombinují odborníci všechny dostupné zdroje – biblické texty, mimobiblické záznamy i archeologické nálezy.

„Při čtení mé knihy to může vypadat, že kapitulu o tom, jak judský kult vypadal, můžeme uzavřít. Ale stále o něm víme strašně málo. Pracujeme jenom s tím, co bylo nalezeno. Nevíme, co se nám nedochovalo, co mohlo být zničeno úmyslně anebo odklizeno. Nemáme zakonzervovaný okamžik toho, jaký život tehdy skutečně byl, jako se nám to ‚povedlo‘ třeba v Pompejích. Při interpretacích pracujeme s naším poznáním – vnímání našeho světa aplikujeme na starověk; i v tom můžeme dělat

Dnes k archeologii přistupujeme nezávisle na biblickém textu, neboť víme, že vznikl poměrně dlouhou dobu, po kterou se formoval do finální podoby. Text má být spíše poučení, ne přímý historický popis.

chybu. Nezbývá než čekat na další nález, který nás přiblíží tomu, jak realita vypadala. Střípky jsou ma-linkaté, mozaika veliká,“ ví Moulis.

A připomíná, že dnes už je také překonán přístup prvních biblických archeologů, kteří kopali takzvaně s *Biblí* ruce, kdy se snažili nálezy napasovat na to, o čem vypráví *Starý zákon*, což ne vždy fungovalo. „Dnes k archeologii přistupujeme nezávisle na biblickém textu, neboť víme, že vznikl poměrně dlouhou dobu, po kterou se formoval do finální podoby. Text má být spíše poučení, ne přímý historický popis. Je však pro nás samozřejmě zajímavé podívat se do *Bible*, co se v ní o kterých lokalitách píše. Můžeme si díky tomu udělat lepší obrázek třeba o tom, jaké vztahy byly mezi Judejci a Pelištejci. A například příběh Davida a Goliáše, který se v této oblasti odehrává, odráží skutečnou tehdejší denní realitu,“ podotýká archeolog.

A co se tedy v „knize knih“ dočteme? Je zajímavé, že o Tel Moce jako sídle se *Bible* zmiňuje toliko jednou. O chrámu z Moccy, který musel být ve své době vskutku významným vzhledem k parametrům, jaké vykazuje, dokonce nehovoří vůbec. Proč tomu tak je, je jednou ze záhad, kterou se snaží archeologové ve spolupráci s teology a dalšími specialisty rozlousknout.

Místo kybernetika archeologem

Na expedice do Izraele jezdí David Rafael Moulis už přes deset let. Cesta k nim však nebyla úplně přímočará. Od dob, kdy coby teenager s foťákem nadšeně pobíhal po Tunisku, musel k profesi archeologa a oficiálního fotografa lokality Tel Moca ujít křivolakou stezku.

Dnes osmatřicetiletý vědec pochází z Plzně, kde chodil na technické lyceum a praktickou maturitu skládal z *momentu setrvačnosti*. Stačilo málo a místo kulturního antropologa a archeologa se z něj stal student kybernetiky. K Přednímu a Blízkému východu i Orientu obecně ho to ale lákalo stále. Možná i proto začal jako brigádník provázet turisty po plzeňské synagoze a učit se hebrejsky. A když pak přemýšlel, kam na vysokou, přihlásil se na Západočeskou univerzitu a hned na několik fakult. Mimo jiné i na filozofickou na obor blízkovýchodní studia.

Když žijete v oblasti, kde jsou problémy, lidé jsou obklopeni konfliktem, který tu a tam zasáhne do jejich životů, přesto se tím nestresují, ale spíše se snaží být pozitivní a jít dál, je to inspirující. Izrael je úžasně pestrá země.

„Hlásil jsem se primárně na Fakultu aplikovaných věd ZČU, kam jsem se i dostal, možná bych ale tento technický obor ani nedokončil. Říkal jsem si, že bych asi později litoval, kdybych blízkovýchodní studia aspoň nezkusil. Táhlo mě to k nim. Když to vyšlo, byl jsem z toho sám překvapený... Pak už jsem neváhal,“ usmívá se.

Studium ho naprosto pohltilo. I když je studijní obor koncipován komplexně, takže se David zabýval i soudobými dějinami, literaturou a uměním Blízkého východu, stále více cítil, že jej to táhne zpátky ke kořenům naší civilizace a k tomu, co ho tak oslovilo v Tunisku a později už během studií na cestách do Izraele, Jordánska, Sýrie, Libanonu a po velkých evropských muzeích. „Když jsem přijel do Louvru a šel do expozice týkající se Mezopotámie, kde jsem osobně viděl artefakty, které jsem znal z přednášek, říkal jsem si, že je to přesně to, co mě zajímá. Nechtěl jsem věci znát jen z knih, chtěl jsem se dostat k praxi,“ vzpomíná Moulis.

Starověkář přímo v Jeruzalémě

Začal se orientovat na starověk a hledal místo, kde by se mohl věnovat archeologii Izraele. A tak se dostal až do Prahy na ETF UK, kde pokračoval v doktorském studiu u profesora Filipa Čapka. Ten se dlouhodobě se svými studenty zapojuje do terénních výzkumů na nalezištích přímo v Izraeli, a to po boku týmů z tamních i světových univerzit. David pak strávil celý rok v Jeruzalémě na Hebrejské univerzitě, což popisuje jako životní zkušenost, z níž čerpá dosud.

„Změnilo mi to pohled na svět a na běžné potíže v našich životech, jimž mnohdy dáváme mnohem větší význam, než jaký si zaslouží. My tady pořád jenom nadáváme. Někdy mám pocit, že se bojíme říct, že se máme dobře. Když žijete v oblasti, kde jsou problémy, lidé jsou obklopeni konfliktem, který tu a tam zasáhne do jejich životů, přesto se tím nestresují, ale spíše se snaží být pozitivní a jít dál, je to inspirující. Izrael je úžasně pestrá země,“ vypráví.

Její mimořádnou kulturní a náboženskou barevnost zachycuje i na svých fotografiích: „Chtěl jsem studovat přímo v Jeruzalémě, protože mě zajímá starověk a zároveň je to velmi moderní město. Lákalo mě k němu také to, že je tam neuvěřitelné množství objektů a situací, které se dají dobře fotit: náboženské oslavy, koncerty, neustále se tam konají vystoupení na ulicích a všude jsou lidé různých kultur v tradičních oděvech. Neskutečně mě to dobjelo...“

Během roku stráveného v Jeruzalémě chodil jednou týdně odkrývat pozůstatky Města Davidova. „Část lokality je archeologický park, který je zpří-

Moulisovu monografii
Náboženský kult
starověkého
Izraele pohledem
archeologie (2022)
vydalo nakladatelství
Vyšehrad.
Má 240 stran.

stupněný veřejnosti. Je zajímavé, když člověk kope v tepající městi. Jezdí kolem vás autobusy, chodí davy turistů. Při práci se tam ovšem člověk zavře do svojí bubliny, soustředí se na to, co kope. Nevní- má okolí až do chvíle, kdy jde domů, rozhlédne se a vidí Chrámovou horu, Olivovou horu... Je fascinující, že odkrýváte město, kde se po tisíciletí žije. Jdete jen hlouběji a hlouběji do jeho historie," říká.

A ve volných chvílích pak vyrážel do ulic s fo- tákem. Díky tomu, že se do města od té doby pravidelně vrací, zachytil ho v průběhu let v době plného turistického ruchu i covidového útlumu. „Baví mě fotit místa, kde se setkávají kultury. Skvě- le se fotí v Chrámu Božího hrobu, kam dopadají sluneční paprsky v různou denní dobu pod jiným úhlem a střídají se tam lidé ze všech koutů světa. Je to pěkná podívaná. Tato místa byla během covidu prázdnější; člověk si je mohl vyfotit a užít i bez lidí, což se jen tak nepovede. I v Izraeli se povinně nosily roušky, na svých fotkách jsem tak mohl tu zvláš- tní dobu také zdokumentovat," vzpomíná archeolog.

Práce s foťákem i krumpáčem

Ačkoliv David nyní žije trvale v Praze, do Izraele se pravidelně vrací s týmem ETF UK. S kolegy jezdí také do Tel Moca, kde se loni stal oficiálním foto-

grafem projektu. Tím se rozšířil soubor úkolů, které na lokalitě má. „Každé ráno mám pár desítek mi- nut na focení nálezů z minulého dne, když je slun- ce dostatečně nízko, aby nedělalo ostré přechody mezi světlem a stíny. Jakmile dofotím, беру krumpáč, kolečko a jdu taky kopat. Když se najde něco během dne, co je potřeba hned nafotit, kolegové mne zavolají, zahodím nářadí, opráším se, popadnu foťák a jdu to zdokumentovat. Pak se zase vrátím k tomu krumpáči,“ směje se.

Focení na lokalitách, kde mu písek a prach „leze“ do fotovýbavy, si však užívá nejvíc. „Nejen, že fotím nálezy, důležitou složkou dokumentace je i *sociální fotografie* – tedy ukázat, že to, co děláme, nás baví. Když za vámi někdo přijde s úsměvem a s nálezem, se kterým se chce pochlubit a chce ho vyfotit, je to takové autentické, upřímné... I o tom jsou vykopávky, ne pouze o tom, že tam nějaký osamocení člověk kope s krumpáčem v jámě, s ni- kým se nebaví a jenom počítá nekonečné minuty v úmorném vedru... Na expedicích se scházejí lidé z celého světa, ze kterých sálá nadšení pro to, co dělají. Fotím je rád,“ říká David Moulis.

Mgr. David Rafael Moulis, Ph.D., absolvoval blízkovýchodní studia a kulturní antropo- logii Předního východu na Západočeské univerzitě v Plzni, doktorát získal na ETF UK, kde působí na katedře Starého zákona. Zabývá se biblickou archeologií se speci- alizací na kult v Judském království. Ve své disertaci se věnoval svatyni v Tel Aradu ve světle nejnovějších kultických nálezů. Od roku 2011 se pravidelně účastní terénních výzkumů v Izraeli, nejen v lokalitách Chir- bet Qeiyafa, Jeruzalém, Tel Azeka a Tel Moca. Věnuje se fotografování, především sociální fotografií. Jeho práci mohli lidé vidět na výstavách v Praze, Plzni i jinde v ČR. Vede fotografické expedice v Jordán- sku a Izraeli.

Specializované sestry v akci

Stejně jako lékařské obory i práce zdravotních sester se v posledních letech stále více specializuje a je z mnoha důvodů ošetrovatelsky náročnější. Neexistuje už jedna „univerzální“ sestra, která by obsáhla všechny obory poskytované péče. „Říká se, že máme nedostatek sester. Ale kdybychom jim odebrali část povinností, které mohou dělat jiné méně kvalifikované profese, deficit by se srovnal,“ míní Ivana Dvořáčková.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Vladimír Šigut, Martin Pinkas

Téma dobře zná, Ivana Dvořáčková je zástupkyní náměstkyně ve Fakultní nemocnici Hradec Králové. Management vyučuje i na Lékařské fakultě UK v Hradci Králové, působí též jako soudní znalkyně. Na jaře obdržela cenu *Sestra roku* za celoživotní dílo v ošetrovatelství.

„Není to pochvala jen mé práce, ale ocenění celého nelékařského personálu v naší fakultní nemocnici, protože jeden samotný člověk v tak obrovském kolosu mnoho nezmůže,“ říká čínorodá dáma, jež absolvovala nejen „bakaláře“ na LFHK UK, ale i magisterské a doktorské studium v Olomouci. Ve své nynější pozici spoluzodpovídá za kvalitu ošetrovatelské péče v nemocnici, věnuje se auditní a kontrolní činnosti, vyučuje a organizuje konference.

Pacienta si neodnesete, úkoly ano

„Pokud je na lůžkových odděleních naplněn plán pracovníků, organizace práce je dobře nastavená a předávání směn funguje, jak má, teoreticky může sestra odejít v pohodě domů – a věnovat se rodině, koníčkům, popřípadě studiu. Oproti přímé práci s pacienty je moje pozice různorodá. Při manažerské činnosti si pacienta domů nedonesete, úkoly a projekty však ano,“ líčí. „Já mám tu výhodu, že

moje práce je hodně rozmanitá, a pokud se zrovna u jednoho úkolu necítím pohodlně, přejdu na jiný a k původnímu se vrátím později,“ doplňuje.

Co ji trápí? Letitým problémem českého zdravotnictví je nedostatek sester. Pro optimální fungování oddělení je nutné zajišťovat péči zejména multioborovým týmem, kdy spolupracuje několik profesí. „Kdybychom sestřím odebrali část povinností, které mohou dělat jiné, někdy i méně kvalifikované profese – ošetrovatelka, sanitář, praktická sestra, biomedicínský technik nebo administrativní pracovník –, deficit všeobecných sester by nebyl tak velký a mohly by mít více času na odborné činnosti a celý tým na kvalitní ošetrovatelskou péči,“ míní Ivana Dvořáčková, podle níž se v nemocnici v tuto chvíli nepotýkají s plošným nedostatkem zdravotních sester; vnímá ho jen v určitých oborech či specializacích.

Není sestra jako sestra

Nemocnice úzce spolupracuje se vzdělávacími institucemi, studentům umožňuje odborné praxe a stáže, brigády v letních měsících, dobrovolnickou činnost i možnost sníženého úvazku při studiu. „Těší nás, že mnozí z absolventů škol si naši nemocnici vybírají pro start svého profesního života ve zdravotnictví a snažíme se jim zajišťovat takové podmínky, aby od nás neodcházeli,“ vypráví Dvořáčková. „Pokud má být práce pro nelékaře zajímavá a jejich činnosti mají odpovídat současné odborné praxi, diskutujeme rovněž o kompetencích zdravotnických pracovníků, zejména sester,“ popisuje zkušená zdravotnice.

Všeobecná sestra má obdobné kompetence jako sestra praktická, ale navíc plánuje a organizuje péči o pacienty, podává intravenózní léčiva, převazuje komplikované rány či defekty, vyučuje. Z laického pohledu se ovšem může zdát docela minimální.

Mgr. Ivana Dvořáčková, Ph.D., je zástupkyní hlavní sestry ve Fakultní nemocnici Hradec Králové, kde se podílí na garanci ošetrovatelské péče, provádí auditní a kontrolní činnost. Má zkušenosti s výukou studentů na Lékařské fakultě v Hradci Králové UK a Vyšší odborné škole zdravotnické Hradec Králové, kde je garantkou výuky managementu a řízení kvality. Vystudovala královéhradeckou střední zdravotnickou školu, bakalářské studium ošetrovatelství na LFHK UK a magisterské (management ve zdravotnictví) i doktorské (sociální lékařství) na medicíně Univerzity Palackého v Olomouci. Od roku 2008 působí jako soudní znalkyně pro obor ošetrovatelství. V oboru publikuje a přednáší.

Těší nás, že mnozí z absolventů škol si naši nemocnici vybírají pro start svého profesního života ve zdravotnictví a snažíme se jim zajišťovat takové podmínky, aby od nás neodcházeli.

„Odlišnost nespočívá pouze v manuální práci, ale spíše v rovině ideologické a znalostní. Při studiu oboru *všeobecná sestra* získá student či studentka ucelenější a hlubší informace a dozví se nejen to, co a jak má dělat, ale hlavně proč to má dělat. A když víte proč, pracujete správně a můžete mít i širší kompetence, neboť dokážete například hodnotit fyziologii od patologie,“ vysvětluje. A díky tomu, že učí na vysoké i vyšší odborné škole, vidí, jaký mají studenti náhled na současné zdravotnictví, a může je alespoň trochu ovlivnit a formovat pro zodpovědnou, náročnou, ale přý krásnou práci zdravotní sestry. Pro Ivanu Dvořáčkovou jsou pak odměnou chvíle, když svoje někdejší studenty potkává mezi zaměstnanci nemocnice.

Plavecké rekordy? Raději zachraňování

V mládežnických kategoriích sbírala domácí medaile a závodila i na mezinárodních akcích, přesto si chce dát od plavání pauzu. Dominika Geržová, studentka FTVS UK, má spoustu zájmů, od fyzioterapie přes vaření či sociální sítě až po podnikání. Do vody se hodlá vrátet jen kvůli své další vášni – vodnímu záchranářství!

TEXT Jiří Novák FOTO Vladimír Šigut

Součástí Vodní záchranné služby Českého červeného kříže jsou i sportovní spolky, které pořádají mistrovské závody ve vodním záchranném sportu. Ti nejlepší plavci v této disciplíně jsou pak členy reprezentace a každoročně se účastní mistrovství Evropy a světa. A Dominika Geržová, jež mimo jiné studuje kondiční trenérství na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK, je juniorskou mistryní Evropy z roku 2017 i bronzovou medailistkou z ME dospělých před třemi lety.

Z bazénu i moře lovené medaile

Její cesta k vodnímu záchranářství vedla přes klasické plavání, se kterým začala v rodném Krnově. Na plavání ji společně s bratrem přivedla maminka. „Tatka neměl na plavání ty nejlepší vzpomínky, vyprávěl nám, jak je ve Vsetíně jako děti odháněli od kraje bazénu klackama,“ směje se Dominika. Zatímco její bratr časem s plaváním přestal (a nyní se věnuje řeckořímskému zápasu), ona vydržela a z mládežnických kategorií má několik medailí.

„Nikdy jsem si ale v plavání nedávala moc velké cíle. Pokaždé mi třeba mamka jen řekla, ať zkusím splnit nějaký limit, a mně se to povedlo. Ale třeba olympiáda byla pro mě natolik vzdálený sen, na který jsem ani nemyslela... Po letech mě navíc plavání už ani tolik nenaplňovalo, tak jsem zkusila záchranářství,“ vypráví Dominika Geržová. V Krnově je jeden z nejlepších spolků vodních záchranářů, a tak se nechala docela snadno přemluvit.

Brzy se dostala do české reprezentace a už na mistrovství Evropy v roce 2017 byla součástí nejúspěšnější české výpravy v historii vodního záchranářství. V disciplíně *surf race* s přehledem vyhrála závod juniorek a z plavání mezi překážkami vybojovala bronzovou medaili. O dva roky později v italském Riccione už závodila mezi dospělými a byla z toho rovněž „placka“ – bronzová v její oblíbené disciplíně *surf race* při plavání v moři.

„To mě baví asi ze všeho nejvíc. Startuje se hromadně na břehu, vběhnete do moře, kde se můžete odrazit ode dna, plave se 400 metrů k vyznačeným bójkám a vyběhne na břeh,“ líčí Dominika. Ráda má i *beach flag*, kdy závodníci na pláži běhají sprinty na dvacet metrů a poslední z nich pro další kolo vypadává: „To je hodně kontaktní, lokty létají sem a tam.“

Do Riccione, odkud má svůj nejcennější kov, se koncem září vrací s českou reprezentací na závody mistrovství světa. Chce tam zaplavat dobrý výsledek, v listopadu by se ráda dostala i na vysokoškolské závody *World InterUniversities* v Barceloně. Loni si z univerziády „druhé kategorie“ přivezla tři zlaté medaile a celkové prvenství v plavání. Od konce letošního roku si však současná členka plaveckého klubu KPS Ostrava naplánovala plaveckou dovolenou.

Pauza a profesní sociální sítě

„Vidím to na takovou roční pauzičku a návrat až za dva roky na mistrovství světa vodních záchranářů v Austrálii, to mě hodně láká. Kariéra profesionální sportovkyně pro mě nikdy nebyla hlavní prioritou,“ ↪

V disciplíně *surf race* s přehledem vyhrála závod juniorek a z plavání mezi překážkami vybojovala bronzovou medaili. O dva roky později v italském Riccione už závodila mezi dospělými a byla z toho rovněž „placka“ – bronzová v její oblíbené disciplíně *surf race* při plavání v moři.

tvrdí. Nebude ale těžké se do bazénu po takové delší pauze vracet? „Nemyslím si. Já jsem byla vždy schopná plavat třeba i po dvou týdnech tréninku podobné časy jako dřív, takže si myslím, že zase až tolik toho tréninku nepotřebuju,“ hýří Dominika optimismem. A že by se snad během závodní pauzy nudila? Zapomeňte!

Přítel je spolujednatel opavské firmy BUI na výrobu fotbalového oblečení a brankářských rukavic, takže Dominika pomáhá se správou sociálních sítí, vymýšlí *content* a natáčí videa. Navíc svoji lásku následovala i ve fotbalových šlápějích. Zatímco je Lukáš čerstvým šéftrenérem brankářů v klubu Slezský FC Opava, ona je nově fyzioterapeutkou u B-týmu. K tomu ještě vypomáhá na mládežnických kempech jako zdravotník a zvažuje vlastní podnikání.

„Myslím, že budu mít věci na práci až dost,“ směje se třiačtyřicetiletá sportovkyně, která by chtěla víc času věnovat i další vášni: „Hodně mě baví vaření, už máme dokonce i založený kanál na Instagramu. Zatím tedy jen dva recepty, ale je s tím hromada práce – nejen vařím, ale i natáčím a stříhám,“ chlubí se. Nedávno se s přítelem přestěhovali do nového bytu s pěknou a prostornou kuchyní, takže se těší, že své vaření posune zase na další level.

Že by se před ní nakonec rýsovala kariéra *influencerky* sociálních sítí? „Občas mě tímhle směrem někdo pošouchne, ale mě to zase tak moc neláká. Když vidím ostatní *influencery*, jak se pak musí zaprodávat různým firmám a produktům, ne, tak to nechci,“ ví. Spíše se za pár let vidí u podnikání po vzoru svého přítele, například s firmou na plavecké vybavení.

Nácvik pomoci, která se šikne

Přestože při závodech vodních záchranářů pomoc tonoucím jenom napodobuje, myslí si, že by neměla problém zapojit se i do skutečné záchrany lidského života. Naštěstí k tomu zatím příležitost neměla:

Bc. Dominika Geržová, rodačka z Krnova reprezentuje Česko v plavání. V bazénu má několik medailí z mistrovství republiky, tou poslední je letošní zlato ve štafetě na 4 x 100 metrů volným způsobem s oddílem KPS Ostrava. Na posledních Akademických hrách získala osm medailí, z toho dvě zlaté. Je juniorskou mistryní Evropy ve vodním záchranářství, bronzová byla na ME 2019. Zatímco v Ostravě studuje magisterský obor ochrany obyvatelstva, na FTVS UK se dále věnuje studiu kondičního trenérství.

„Jen z dětství si pamatuji zážitek, kdy tatka musel na pláži vytahovat z vody starší paní, která se začala topit. To mi mohlo být asi deset let.“ Zasahovat zatím nemusela ani v dospělosti, kdy během léta párkrát brigádničila coby plavčice u bazénu.

Volný čas nejraději tráví u filmu nebo seriálů; mezi její nejoblíbenější patřil španělský seriálový hit *Papírový dům*. Z toho byla tak unešena, že si dokonce po vzoru hrdinů pořídila i červený overal s maskou Salvadora Dalího a slézala v něm zimní Praděd. „To ještě seriál ani nebyl tolik známý, ale lidé kolem stejně koukali, co je to za blázna,“ směje se Dominika. Nyní kouká i na korejskou verzi téhož seriálu, líbily se jí i série *Hra na olíheň*, *Vis a Vis* nebo *Elite*. Hlavně když je tam dost akce – s romantickými snímky za touto akční slečnou nechodte.

V březnu, krátce po ruském útoku na Ukrajinu, vyrostla na pražském Hlavním nádraží provizorní ošetrovna. Medička Anna Krejčová, studentka třetího ročníku 3. lékařské fakulty UK se v ní stala koordinátorkou mediků-dobrovolníků pomáhajících uprchlíkům. Od června se ošetrovna přestěhovala do stanových městeček, kde jsou medicí Univerzity Karlovy stále výraznou posilou.

TEXT Marcela Uhlíková
FOTO Martin Pinkas

Byla to smršť pomoci

Na schůzku přišla s úsměvem a vědomím, že až rozhovor a focení pro *Forum* skončí, zavře se na zbytek dne do knihovny Akademie věd – během září se chystala dohnat zkoušky třetího ročníku medicíny, které kvůli „vedlejšímu“ nestihla.

Pro Annu Krejčovou je teď – poté, co poznala útrapy řady uprchlíků – složitější najít motivaci, jež by ji ve studiu povzbuzovala. Ovšem z přeložených zkoušek si rozhodně hlavu nedělá: „Mám jen zkratka na rozdíl od řady svých vrstevníků jiný režim. Nevadí mi, že pracuju i přes prázdniny,“ přiznává. „Uteklo mi

toho opravdu hodně, a i když mi fakulta vychází vstříc a podporuje mě, úlevy ve studiu jsem samozřejmě neměla,“ přibližuje situaci, v níž je jejím prvořadým cílem zkompletovat zkoušky třetího ročníku medicíny – a třeba si vyhradit i nějaký ten čas konečně jen pro sebe.

„Cítila jsem, že už se nedokážu soustředit na učení; moje tělo a mysl stávkovaly,“ vrací se k hektickému období. Včas si ale uvědomila, že pokud se nebude věnovat svému mentálnímu zdraví, bude jen těžko čelit pozdějším náporům. A tak si třeták prodloužila až do podzimu a užila prázdninový relax: „Vyjela jsem si

s rodiči na cyklovýlet po České Kanadě, s babičkou a sestrou jsme týden poznávaly okolí Zvíkova a taky jsem pečovala o narozená kotata.“

Podaná ruka potřebným

Medici lidem z Ukrajiny stále pomáhají. A to přesto, že ošetrovna na Hlaváku v červnu zanikla a zdravotnická pomoc se soustředila do stanových městeček v Malešicích a Troji. „Díky spolupráci s Pražskou záchrannou službou a Českým červeným křížem zajišťujeme zdravotnický dozor a primární pomoc v městečkách a občas i v ubytovnách

pro ukrajinské uprchlíky,“ přibližuje medička z Trojky. V Troji zůstávají medicí z pražských fakult i nadále k ruce ukrajinským zdravotním sestram. Lidé, jimž nádražní ošetrovna pomohla a teď již žijí „normální“ život, si za mediky tu a tam zajdou pro radu. „Ukrajinské zdravotnice představují vlastně takový mezistupeň mezi lékařkou a sestrou. Spolupráce probíhá v přátelském duchu a získané zkušenosti jsou pro nás nedocenitelné,“ pochvaluje si budoucí lékařka. Nicméně, jak se dozvídáme, vysvětlit Ukrajincům pravidla, na kterých funguje české zdravotnictví, nebylo vždy snadné: „Třeba nechápali, že když potřebují k léčbě antibiotika, nedostanou je v lékárně bez receptu. Na Ukrajině vlastně totiž skoro na nic recept nepotřebujete. Jsou tam kolikrát sami sobě lékaři, maximálně požádají odborníka o konzultaci,“ vysvětluje s úsměvem.

Lidskost a práce v týmu

Zatímco ošetrovna na nádraží zajišťovala zdravotnickou péči po 24 hodin, sedm dní v týdnu a každý den se během třísměnného provozu „protočilo“ patnáct mediků, dnes je situace o poznání klidnější. „Pro nás už té práce tolik není. To na nádraží jsme častokrát jeli z posledních sil,“ připouští Anna. A přiznává, že ji překvapila vlna lidskosti doprovázející pomoc uprchlíkům: „Myslela jsem si, že po dvou letech prožitých v pandemii, budou všichni vyčerpaní a skeptičtí... Spletla jsem se. U nás, na nádraží, šlo doslova o smršť pomoci a podpory: zapojili se a své síly spojili jednotlivci i různé organizace. Bylo to úžasné!“

A čeho že si z nabytých zkušeností Anička cení nejvíce? Jednoznačně, že se naučila pracovat v týmu. Ale nejen to. „Sama sebe jsem se na začátku ptala: Co jiného bych mohla dělat? Kdybych byla pouhým pozorovatelem a na situaci na Ukrajině se dívala jen v televizi, byla bych akorát nešťastná. Tím, že jsem se

zapojila, jsem mohla lidem bez domova poskytnout prvotní oporu. Snažila jsem se je ujistovat, že v tom nejsou sami,“ vyznává se medička.

A emotivně dodává: „Máme tolik společného! V minulosti si přece i český národ prošel podobnými událostmi, které jej na dlouhá léta poznamenaly.“ I proto si je jistá – kdyby se měla znovu rozhodnout, šla by do všeho zase. Možná by jen některé organizační záležitosti řešila jinak. „Teď už bych v týmu uměla lépe rozdělovat úkoly, aby nikdo nebyl ani přetížený, ani málo využitý. Za příležitost být spojencem mezi odbornou veřejností nabízející pomocnou ruku a své vědomosti, jsem nesmírně vděčná. Iniciativa sice původně vzešla z řad studentů Trojky, ale záhy se k nám přidaly i Jednička a Dvojka. O to více si vážím všech, kteří se do práce s námi pustili, a přitom nás neznali. Veškerá rivalita, zákonitě panující mezi fakultami, šla přes noc stranou! Věřím, že společně prožitá zkušenost se odrazí v lepších vztazích.“

U mikrofonů i v televizi

Tvrdit, že se z Anny Krejčové ze dne na den stala známá osobnost, nebude daleko od pravdy – její jméno skloňovala mnohá média. Přitom každý znal většinou jen polovinu její tváře, tu druhou (i v těch nejtěžších momentech laskavou) skrývala nezbytná rouška. I své měsíce slávy medička komentuje

Anna Krejčová, je medičkou 3. LF UK. Když nebyla napoprve přijata na medicínu, rozhodla se pro studia na Fakultě biomedicínského inženýrství ČVUT, uvažovala o profesi zdravotní laborantky. Tam se utvrdila v rozhodnutí stát se lékařkou. A napodruhé to na medicínu vyšlo! „Uvědomuji si, že to, kde jsem a co dělám, logicky navazuje na mé předchozí kroky. Abych dokázala zužitkovat životní zkušenosti, musela jsem udělat pár neúspěšných pokusů a důležitá poznání,“ zamýšlí se medička, která doufá, že se stane prvním lékařem v rodině. Se sestrou, čerstvou absolventkou studia psychologie na UK, jsou brány za boříče zavedených tradic – u Krejčů totiž dosud na celé čáře vyhrávají inženýři, ekonomové a právníci. Anna ráda bruslí, lenoší u seriálů anebo hraje na klavír.

je s přehledem: „Už staré české přísloví říká – všechna sláva, polní tráva. Jo, jednou jsem takhle šla na masáž a masérka se mě ptala, jestli jsem náhodou nebyla včera v televizi. I lidi z fakulty mě začali poznávat a ozývali se slovy uznání za aktivitu, kterou děláme.“ Radost pak u Aničky vyvolala informace, která se k ní dostala krátce po zprovoznění ošetrovny na nádraží – žáci jedné střední školy dostali jako téma na esej k maturitě rozhovor týkající se právě ošetrovny. „To byla ohromně velká pocta. Kdybych věděla, která škola to byla, ráda bych jim osobně poděkovala,“ ujišťuje.

O své budoucí specializaci nemá Anna Krejčová zcela konkrétní představy, ale od dětství ji fascinovala činnost *Lékařů bez hranic* (MSF). Krapet i kvůli nim začala studovat medicínu. „I zažitá zkušenost mi ukázala, co je pro mě smysluplné. Neznámé prostředí a „polní“ podmínky jsou pro mnohé stresující, ale já z nich čerpám každodenní energii. Utvrdila jsem se, že bych jednou třeba s MSF ráda pracovala,“ říká. Šanci vyzkoušet si humanitární práci by ostatně mohla mít už v rámci 3. LF UK, jež praxi učitelů a studentů organizuje ve zdravotnickém zařízení ADRA v Itibo, v africké Keni. I proto Anička hodlá, jen co to rozvrh umožní, nabrat zkušenosti z mnoha rozdílných medicínských oborů. Vždyť za hranicemi se mohou hodit!

„Přiznávám, že jsem po návratu na Hlavní nádraží zažívala hořko-sladké pocity: na jedné straně jsem byla ráda, že už zde naše pomoc není potřeba, na druhé straně jsem tu strávila šíleně mnoho času... Vidět prázdnou místnost bylo až dojemné. Ještě více mě to vzalo, když jsme ošetrovnu rušili a vyklízeli,“ svěřuje se Anička Krejčová.

Ví, jak se zkoumá šepot

Když se podíváte na rodinné zázemí Adléty Hanžlové, tak se té široké škále zájmů vlastně nelze divit. Zatímco bratr skládá hudbu pod pseudonymem Dustah, maminka učí japonštinu, takže se dcera už jako malá učila i tento exotický jazyk (což se jí pak hodilo při práci na workshopech pro Náprstkovo muzeum). A tatínek pracuje na řečových technologiích, tudíž po něm zdědila dětskou zálibu ve vynalézání – a byl jí též inspirací pro studium fonetiky.

Se šumy fyziky i biologie

„Mě osobně nejvíc baví, že v jednom oboru můžete studovat několik různorodých věcí. Jde totiž o spojení několika oborů: například fyziky v podobě akustiky, při fyziologické fonetice zase zabrousíme do biologie, protože důkladně probíráme dýchací ústrojí a jakým způsobem vzniká samotný hlas. Všechno se přitom točí okolo hlasu a řeči – nejen jak hlas vůbec vzniká, ale také, jak jej vnímáme,“ připomíná Adléta další důležité aspekty.

Fonetiky proto využívají i divadelní soubory, aby herce upozorňovali, kdy jim v hledišti není dobře rozumět: „V podstatě během zkoušek sedíte v hledišti a posloucháte, jak herci mluví. A pokud vám něco není jasné nebo jim úplně nerozumíte, přemýšlíte, proč tomu tak je. Nejde ani tak o obsah,

Zkoumala jsem, jestli je šepot vůbec rozeznatelný – a pokud ano, jak při něm intonujeme. Je to poměrně málo zkoumané téma a v češtině se tomu, myslím, ještě nikdo pořádně nevěnoval.

Nejdříve každého zaujme svým jménem, ale ještě víc vás Adléta Hanžlová ohromí šíří zájmů, kterým se věnuje. Studentka fonetiky na Filozofické fakultě UK už spolupracovala s divadelními soubory i prestižním muzeem, pomáhá vést studentský spolek, zpívá v univerzitním sboru... A ještě stíhá chodit na operu či se učit hře na ukulele.

TEXT Jiří Novák FOTO Martin Pinkas

ale o formu, v jaké je to řečeno – například proč někdo dává důraz na nějaké sloveso nebo že to někdy může působit zvláštně, a dokonce i měnit smysl věty.“

Adléta se fonetické spolupráci věnovala na inscenaci v divadle DISK a měla možnost poznat i slavný Činoherní klub. Tam se ovšem dostala jako host na přehlídce s kroužkem z gymnázia. „V dramataku jsem hrála tři roky, ale došla jsem k závěru, že jsem raději sama sebou, než abych představovala nějakou postavu. Tak jsem se postupně přesunula do zákulisy a pomáhala, s čím bylo potřeba: podílela se na scéně, kostýmech i pomocné režii,“ vypráví.

Trénujte hlasy k libosti

Fonetickou spolupráci vnímá jako užitečnou nejen pro divadelní představení. „Hlas se dá ovlivnit různým cvičením. Existuje řada výzkumů zabývajících se tím, co způsobuje, že je nám nějaký hlas sympatičtější než jiný, anebo je nám naopak nepříjemný,“ vysvětluje. A to platí dokonce i pro šepot; ostatně Adléta napsala o melodii šepotu bakalářskou práci!

O čem byla přesně? „Zkoumala jsem, jestli je šepot vůbec rozeznatelný – a pokud ano, jak při něm

intonujeme. Je to poměrně málo zkoumané téma a v češtině se tomu, myslím, ještě nikdo pořádně nevěnoval,“ říká Adléta Hanžlová, která ve studiu nahrávala čtyři mluvčí při tom, jak šeptají předlohu, která byla nahrána normálním hlasem. „Pak jsem z nahrávek vystříhala intervaly, které jsem chtěla zkoumat a dala je do percepčního testu. Sehnala jsem lidi na poslech, kteří poté hodnotili a určovali, jestli slyší stoupnutí nebo klesnutí v melodii. A poté jsem stejná data zkoumala z pohledu různých akustických parametrů a hodnotila, co se liší v určitých tónech,“ říká jedna z hlavních postav studentského spolku *FňUK*.

„Měli jsme spoustu plánů, ale hodně nám jich překazil covid. Spolek jsme založili v únoru 2020, v březnu jsme pak stihli jedno setkání a den poté se vše uzavřelo a rok a půl se skoro nic nesmělo. Nicméně jsme každý měsíc pořádali alespoň online setkání, abychom udrželi jakousi kontinuitu. Jde o neformální setkání studentů fonetiky i vyučujících, jednou to bylo spojené i s přednáškou, také chystáme seznamovky pro prváky,“ doplňuje slečna.

Spokojená v hájemství tónů

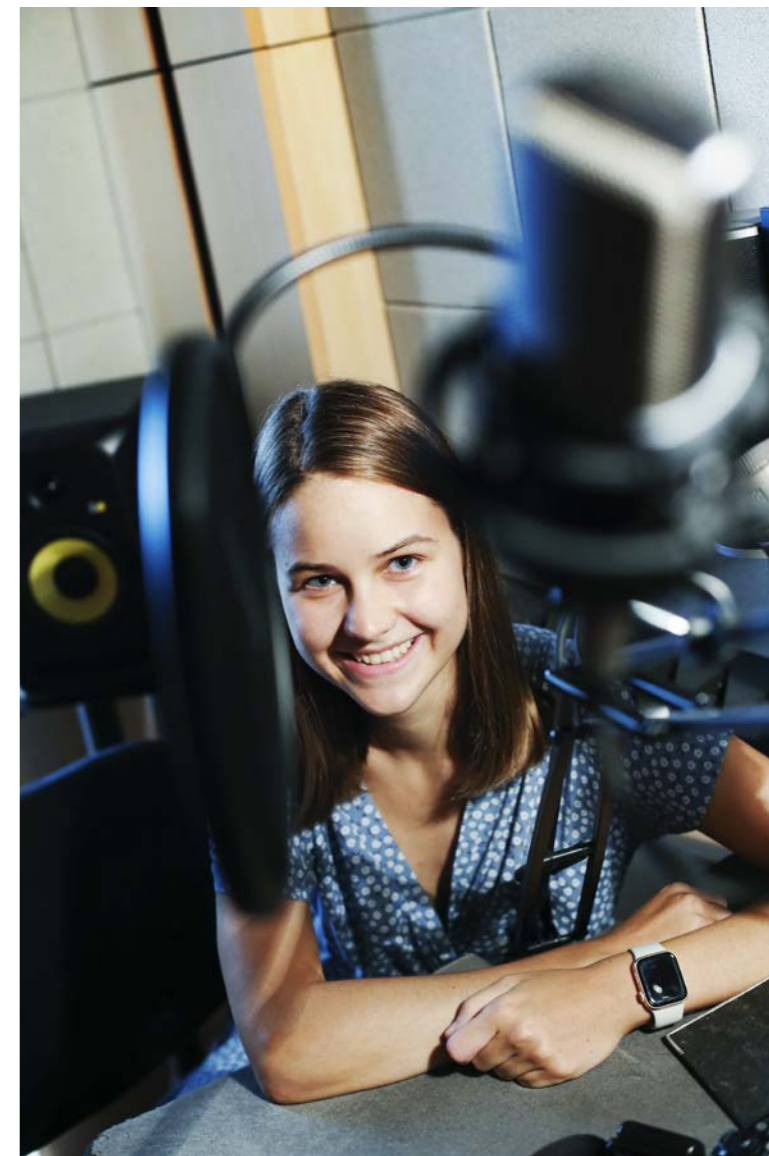
Na akademické půdě se Adléta angažuje i mimo „fildu“, už několik let je členkou Sboru Univerzity Karlovy. „Potkáte u nás skvělé lidi z různých oborů, s nimiž byste se jinak tak snadno nesešli. Navíc část sboru v každém semestru tvoří zahraniční studenti, takže máte příležitost snadno potkat i lidi z různých zemí. Koncerty bývají na zajímavých místech, kde bych se jinak snadno neocitla,“ rozplývá se Adléta, jež pěla ve sboru už na základní škole.

A s hudbou ji pojí i další záliby, učí se hrát na *ukulele*. „Ukulele si nejprve koupil můj bratr, který má spoustu hudebních nástrojů. Já už předtím zkoušela hrát na kytaru, ale vždy jsem se zasekla na nějakém akordu, a prostě mi to nešlo... Tak jsem

Bc. Adléta Hanžlová, po gymnáziu nastoupila na FF UK (obory anglistika/amerikanistika a fonetika), kde pak od září zahajuje magisterské studium fonetiky. Spolupracovala na Elektronické databázi českých reálií a lingvoreálií češtiny či na projektu Sémantika a intonace českého verše počátku 20. století. Domluví se anglicky, francouzsky, německy a italsky. Ve volném čase zpívá ve sboru, hraje na ukulele anebo ráda šije.

zkusila bratrovo ukulele a pak si pořídila vlastní – je to přenosnější než kytara, má to méně strun a jsou měkkí,“ usmívá se.

Pokud si má však vybrat hudbu k poslechu, dává přednost vážnějšímu žánru: „Jako malá jsem při venkovním představení v Šárce poprvé zažila operu a naprosto mě to uchvátilo! S rodiči jsme pak občas chodili na představení v divadlech anebo živé přenosy z Metropolitní opery a začala jsem operu poslouchat i doma.“ A protože chtěla vědět, o čem se v „klasice“ zpívá, naučila se italsky. „Takže umím spoustu zvláštních výrazů, které se ale v běžné komunikaci nevyskytují,“ směje se fanynka Pucciniho nebo Philipa Glasse. Ráda vzpomíná i na českého operního pěvce Adama Plachetku, kterého slyšela zpívat *Rybovu mši vánoční* u Jezulátka.

Touha infikovat mladé chemií

Profesor Martin Katora je na Přírodovědecké fakultě UK vedoucím skupiny katalýzy v organické syntéze. Za excelentní výsledky ve výzkumu, špičkové publikace a vysokou citovanost převzal letos v dubnu nejvyšší univerzitní ocenění – *Donatio*.

TEXT Marcela Uhlíková FOTO Hynek Glos

Prestižní ocenění *Donatio Universitatis Carolinae*, udělované opravdu výjimečným vědeckým osobnostem UK, považuje chemik Martin Katora za jedno z nejdůležitějších, které kdy obdržel.

„Hodně si jej vážím, neuděluje se jich mnoho. Naposledy jsem se radoval z ceny před devíti lety, tehdy mě ocenila Česká společnost chemická,“ vzpomíná sympatický profesor, jenž v roce 2013 převzal *Cenu Rudolfa Lukeše*, jež je udělována za vynikající soubor původních prací z oboru organické, bioorganické a medicínské chemie. Ne přímo ceny, ale výjimečné pochvaly v podobě členství *Chemistry Europe Fellow* se mu dostalo též před pár lety od Evropské chemické společnosti, a to za zásadní příspěvek k rozvoji chemického poznání.

Na katedře organické chemie Přírodovědecké fakulty UK vede profesor Martin Katora skupinu katalýzy v organické syntéze. Právě tam, do suterénního království „organiků“, jimž se dostalo světového uznání, nechal magazín *Forum* nahlédnout. A na zažitou představu o podobě roztržitého vědce-chemika, který téká v nějakém tom propáleném plášti po fantasticky vychytaných laboratořích – jak je známe třeba z filmů –, jsme vmžiku zapomněli.

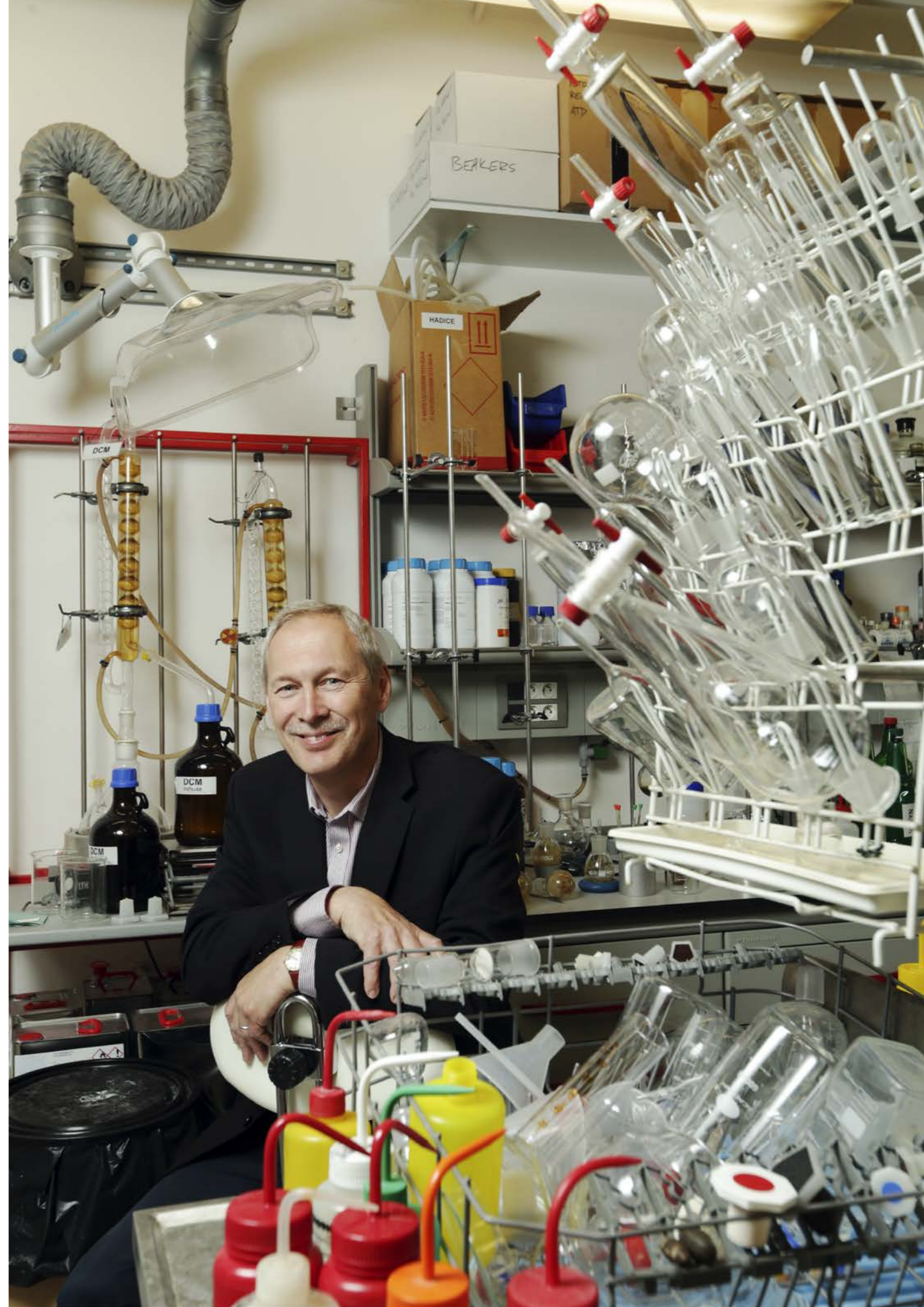
Český chemik a Nobelovka?

Martin Katora pro nás loni v říjnu komentoval udělení Nobelovky v chemii. Tehdy mimo jiné uvedl, že ocenění za přínos v oboru organokatalýzy nebylo až takovým překvapením, o jejím udělení se již déle spekulovalo. Bylo by jistě chybou nezeptat se, jaký top počin vidí pro letošek: „Za organickou to zřejmě nebude. Viděl bych to spíše na fyzikální či anorganickou chemii, možná biochemii. Fakt je to tentokrát těžké,“ váhá chemik z Karlovky.

Ještě těžší je dle Katory odhadovat, zda by Česká republika mohla v dohledné době mít druhého držitele Nobelovy ceny za chemii; profesor Jaroslav Heyrovský ji získal už v roce 1959. Je to podle něj běh na velice dlouhou trať. A jestliže si dosud držel vážnější tvář, na dotaz, zda by mohl mít šanci třeba i on sám, s úsměvem vyhrkl: „Na to nemám! Principy přírodních věd se za posledních sto let příliš nezměnily, objevit něco fundamentálně nového není nemožné, ale velice těžké. Je v tom i kus vědecké politiky a Nobelova cena je poslední dobou udělována za celoživotní dílo. Doufám, že mám ještě kus práce před sebou.“

„Nakažení“ dobrou chemií

Svým nadšením pro chemii se však profesoru Kotorovi daří „infikovat“ i nastupující mladou generaci chemiků. V říjnu 2013 uspořádal na Albertově *CRC International Symposium in Prague*, na němž vystoupil i Eiči Negiši, nositel Nobelovy ceny za rok 2010. A v témže roce vznikl i pozopruhodný cyklus přednášek *Quo Vadis Chemie*, kde s nejnovějšími poznatky z chemie vystupují renomovaní vědci z celého světa. „Cyklus běží dodnes. Jen jsme si poslední dva roky museli dát kvůli covidu menší

Principy přírodních věd se za posledních sto let příliš nezměnily, objevit něco fundamentálně nového není nemožné, ale velice těžké.

Prof. RNDr. Martin Kotora, CSc., po absolutoriu PŘF UK (magisterské jaderné chemie) působil v letech 1986 až 1993 v Ústavu chemických procesů AV ČR, kde získal doktorát. V roce 1993 odletěl za vědou do Japonska a USA: byl odborným asistentem v rámci stipendia Japanese Society for the Promotion of Science Fellowship u profesora Tamocua Takahašiho v Institute for Molecular Science (Okazaki) a pak v letech 1995 až 1996 u profesora Eičiho Negišiho na Purdue University. Od roku 1996 působil v japonském Sapporu na Hokkaidó Daigaku. Na Univerzitu Karlovu se vrátil v roce 2000, dnes je profesorem na katedře organické chemie PŘF UK. Má dvě malé dcery, o jejichž profesionální budoucnosti se prý ještě nedá nic předvídat: „Jestli z nich budou chemičky, je ve hvězdách. A bude nakonec jejich rozhodnutí, čemu se budou chtít věnovat. Naštěstí to zatím vypadá, že mají jiné zájmy.“

pauzu. Ale letos na jaře už dvě přednášky proběhly, takže se těším na další pokračování,“ komentuje profesor ve své laborce.

Ostatně pandemie na několik měsíců ochromila i výzkum v laboratořích, osiřely. A vlastně stále přetrvávají různá omezení, aktuálně způsobená zhoršenou ekonomickou situací v Evropě i ve světě. Na co – naštěstí – covid svými dopady nedosáhne, je nová možnost skupiny kolem Kotory věnovat se řízené syntéze specificky substituovaných aromatických sloučenin. Pro nechemiky těžko představitelné. Nač by byly? „Mohly by mít potenciál využití v organické elektronice – k výrobě ledek, zářiče s různou vlnovou délkou. Ale to je ještě daleko, čeká nás spousta práce a není jasné, zda se nám podaří dosáhnout plánovaných cílů,“ zamýšlí se.

Od jádra až k organice

Jak se Martin Kotora ke svému oboru dostal? Pro chemii se rozhodl dle svých slov pozdě, až v sedmnácti. Ačkoliv původně vystudoval jadernou chemii, brzy se zcela oddal „svoji“ organické chemii. Zájem o organické sloučeniny zavál Kotoru – tehdy ještě jako postdoka – na studijní pobyt do Japonska. V dálné Zemi vycházejícího slunce, jeho srdci tuze blízké, byl nejdříve dva roky postdoktorandem a pak téměř čtyři roky působil v Sapporu na univerzitě Hokkaidó Daigaku (Hokudai). Z Nipponu si pak na dva roky „odskočil“ na renomovanou Purdue University do americké Indiany, když se ještě coby postdok přes svého školitele a na jeho doporučení dostal k již zmíněnému vědci – k nobelistovi Negišimu.

Mám kapitánskou licenci, nejčastěji brázdím moře u chorvatských břehů. Ale dvakrát jsem s lodí zamířil i do vod kolem Skotska a Irska. Tam to tak krásně fouká! Z lodi člověk svět vnímá zcela jinak než z pevniny.

„Šlo o vynikající zkušenosti, rád na ně vzpomínám. Získal jsem srovnání, jak to funguje v USA a Japonsku. Tam jsem se naučil i trochu japonsky,“ vzpomíná Kotora s nostalgií. A dodává: „Před pandemií, už jsou to vlastně dva roky, mělo proběhnout slavnostní rozloučení s mým bývalým japonským šéfem, profesorem Tamocuem Takahašim. Doufám, že se příští rok do Japonska zase podívám, protože mám k němu zvláštní osobní vztah.“

Chemik s licenci kapitána

Za část finančního ohodnocení, s nímž je udělené *Donatio* spjato, hodlá profesor Kotora mimo jiné přizvat k výzkumné spolupráci kolegy ze zahraničí. Další peníze pak spotřebuje pokračování běžícího výzkumu a „zbytek“ padne na odměny nejlepším spolupracovníkům: „Zvláště bez práce doktorů Davida Nečase a Timothéa Cadarta a bez zapojení studentů bych určitě nikdy *Donatio* nedostal,“ glosuje chemik, jehož mezinárodní tým čítá čtrnáct členů: spolu s ním jsou to čtyři bakaláři, dva magistři, dva vědeckí pracovníci a pět doktorandů. S většinou z nich, když se naskytne výjimečná příležitost, si rád zajde na pivo.

Od vědeckého nasazení odpočívá rád v přírodě. Je vyznavačem horské turistiky, jeho oblíbenými místy jsou Český kras a Sedlčansko. Miluje vodu a s ní souvisí i Kotorova další vášeň – rád řídí plachetnici, již si pronajímá. A vypráví: „Mám kapitánskou licenci, nejčastěji brázdím moře u chorvatských břehů. Ale dvakrát jsem s lodí zamířil i do vod kolem Skotska a Irska. Tam to tak krásně fouká! Z lodi člověk svět vnímá zcela jinak než z pevniny.“

Třicítka udělených Donatií

Prestižní výzkumná podpora *Donatio Universitatis Carolinae* je ocenění, jež je od roku 2017 udělováno vynikajícím osobnostem UK, které excelují ve vědě. O většině z nich jste v magazínu *Forum* již také četli:

2017	ETF	prof. ThDr. Petr Pokorný, DrSc., dr. h. c. mult.
	LF1	prof. MUDr. Pavel Martásek, DrSc.
	LF3	prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc., FESC, FACC
	PřF	prof. Mgr. Jana Roithová, Ph.D.
2018	FF	prof. Mgr. Miroslav Bárta, Dr.
	KTF	prof. PhDr. Jiří Kuthan, DrSc., dr. h. c.
	PřF	prof. RNDr. Marie Stiborová, DrSc.
	PřF	prof. RNDr. Jan Tachezy, Ph.D.
	MFF	prof. RNDr. Jaroslav Nešetřil, DrSc.
2019	FF	prof. PhDr. Jan Klápště, CSc.
	LF3	prof. MUDr. Zuzana Motovská, Ph.D.
	PřF	prof. RNDr. Bohumír Janský, CSc.
	PřF	prof. David Storch, Ph.D.
	MFF	prof. Ing. Zdeněk Strakoš, DrSc.
2020	FSV	prof. Ing. Evžen Kočenda, M.A., Ph.D., DrSc.
	LF2	prof. MUDr. Jan Starý, DrSc.
	PřF	prof. RNDr. Jan Jehlička, Dr.
	PřF	prof. RNDr. Petr Volf, CSc.
2021	MFF	prof. RNDr. Petr Němec, Ph.D.
	HTF	prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc.
	LF1	prof. MUDr. Libor Vítek, Ph.D., MBA
	FF	prof. Miroslav Petříček, Dr.
2022	PřF	prof. RNDr. Petr Nachtigall, Ph.D.
	PřF	prof. RNDr. Viktor Žárský, CSc.
	FHS	doc. MUDr. Iva Holmerová, Ph.D.
	LF2	prof. MUDr. Jan Trka, Ph.D.
2022	PřF	prof. RNDr. Martin Kotora, CSc.
	FF	prof. PhDr. Jitka Malečková, CSc.
	MFF	prof. RNDr. Jan Hajič, Dr.
	PřF	prof. RNDr. Dagmar Džúrová, CSc.

O virtuální medicíně a inovacích

Ivana Schnur vystudovala 1. lékařskou fakultu UK a myslela si, že se jako lékařka bude věnovat zvládnání bolesti v onkologii. Přes několik odboček a „zásahů osudu“ ale místo toho před pár lety spoluzaložila a vede Sensely – americkou společnost s mezinárodním úspěchem, která vyvíjí umělou inteligenci usnadňující práci zdravotních sester a lékařů.

TEXT Pavla Hubálková FOTO Hynek Glos, archiv

„Mé studium medicíny začalo revolucí 1989. Byla jsem na osudné listopadové demonstraci, chvíli i ve výboru, ale toho jsem musela nechat a věnovat se plně studiu, protože doma chtěli lékařku, ne revolucionářku (*směje se*). Na počátku devadesátých let nás pozvali na stáž na Harvard a tam mě to okouzilo,“ vzpomíná Ivana Schnur na začátky své pozoruhodné kariéry.

Co víc, okouzčil ji i jeden Američan a provdala se za něj ve čtvrtém ročníku medicíny. „Dodnes si pamatuji, jak jsem se učila farmakologii – celé ty telefonní seznamy léků... On studoval humanitní vědy a vůbec nechápal, že se něco musí lidé učit zpaměti a že jsou ústní zkoušky,“ směje se dnes Schnur. „Poté jsem střídavě studovala v Česku i v Americe – plánovali jsme, že až dokončím školu, odjede-

me do Spojených států, kde si dodělám *residency*. Jenže jsem nečekaně otěhotněla. Dozvěděla jsem se to dva dny před promocí.“

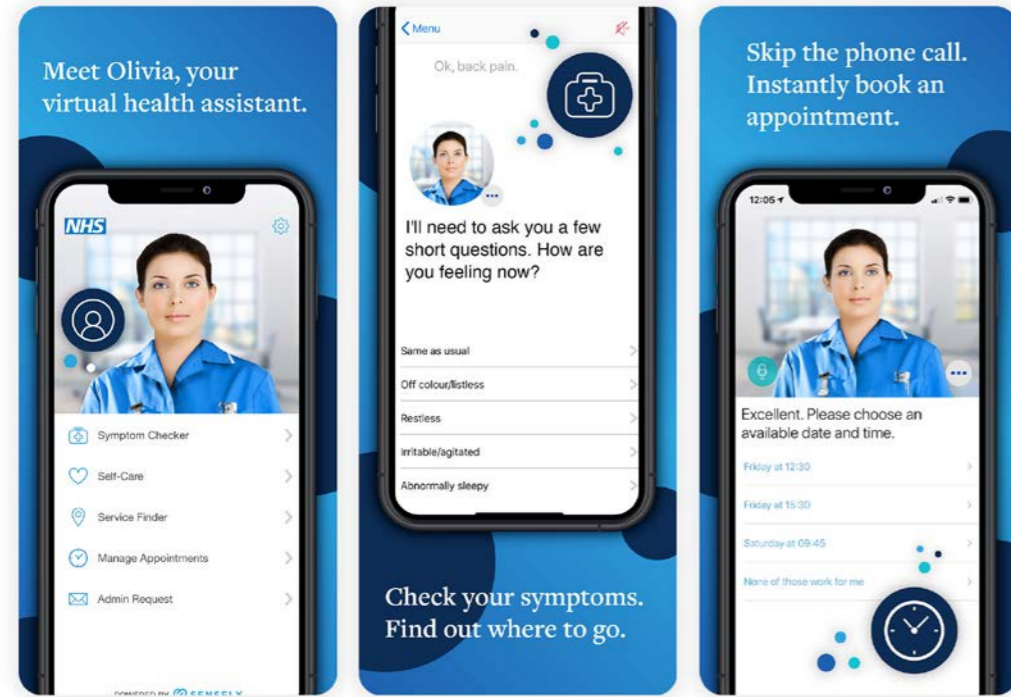
Do USA přeci jen odjeli, narodil se jim syn Daniel, jenže život mladé lékařky opět změnil plány. „Při stěhování z Washingtonu DC do Chicaga jsem nešťastně spadla a zlomila si páteř na třech místech a skončila na vozíku; ochrnutá od pasu dolů. Takže místo, abych nastartovala kariéru v USA, jsem se po půl roce v nemocnicích vrátila do Česka, do Kladruhu. Tam jsem byla tři čtvrtě roku i se svým třiletým synem. Postavili mě tam na nohy. A další dva roky trvalo, abych znovu chodila. Tuto zkoušku mé manželství bohužel nepřežilo,“ vypráví Schnur. Stála před otázkou, co dál. Vrátit se jako svobodná matka do USA, či zůstat v Česku?

Cesta k paliativní péči

„Stát se ve Spojených státech lékařkou je samo o sobě náročné, jako svobodná matka na vozíku jsem neměla šanci... Tak jsem se rozhodla, že si dodělám magisterský program v paliativní péči, abych mohla pracovat s onkologicky nemocnými v hospicích,“ vysvětluje Ivana Schnur, která se následně rozhodla pro pokračování k doktorátu z psychologie. ↪

Při stěhování z Washingtonu DC do Chicaga jsem nešťastně spadla a zlomila si páteř na třech místech a skončila na vozíku; ochrnutá od pasu dolů.

„Bud'te kreativní, zvědaví a nadšení z toho, co děláte, najděte svůj smysl života – bez toho je život prázdný a žít jen pro kariéru a peníze je škoda. Zároveň se ale nebojte práce a buďte odvážní,“ radí studentům.

V mobilních AI aplikacích od Sensely komunikují pacienti s virtuálním avatarem, který se jich ptá na příznaky onemocnění či pravidelně monitoruje průběh chronických nemocí.

Proč? „Zajímalo mě, jakým způsobem se člověk mění, když ho k tomu nutí okolnosti. Sama jsem ve svém životě musela několikrát změnit kurz a většinou to nebylo tak, že bych byla šťastná a rozhodla se pro změnu. Většinou mě ke změně vedlo něco, co se nepodařilo. U pacientů v hospicích jsem poznala, že vážná diagnóza a poslední epocha života, kdy člověk hledí na konec, má velkou transformační schopnost. To mě fascinovalo; chtěla jsem zkoumat, proč to neumějí i ostatní lidé – ti, kteří nemají otřesnou diagnózu nebo sedí na vozíku v Kladrubech,“ líčí Schnur. Rozhodla se pro netradiční zpracování disertace: filmové rozhovory s pacienty! „Vzpomněla jsem si na všechny ty krásné filmy jako *Ostře sledované vlaky* a další, které jsem si pamatovala z dětství, a to, jak vás vtáhnou do děje,“ říká. Jenže efekt filmu trvá jen krátce, proto hledala intenzivnější zážitek... A objevila virtuální realitu.

Virtuální sestra v akci

V té době byla myšlenka využití virtuální reality v medicíně naprostým sci-fi. V Kalifornii však potkala osudového parťáka, Waltera Greenleafa ze Stanfordu, který tomuto propojení od počátku věřil. Začali spolupracovat na různých projektech, například na virtuální terapii pro válečné veterány, jež pomáhá zvládat válečná traumata. „Vojáci dostali VR brýle, stáli na podložce, která se třese a simuluje jízdu tankem, a čichali vůni benzínu či střelného pachy, i když je to technologicky nedokonalé a voják věděl, že je to jen ‚jako‘, přesto to stačí, aby byl ‚zpět tam‘. Aktivuje mu to vzpomínky, se kterými pak lze terapeuticky pracovat. Když prvně vidíte, jak se chlap jako hora začne potit a třást, dojde vám, jak obrovskou sílu ta technologie má,“ zapáleně líčí inovátorka, kterou virtuální avataři inspirovali k dalšímu projektu.

„Osobní zkušenost z amerických nemocnic nebyla příjemná. Zdravotnictví v USA je velmi komercializované a především chybí personál. Proto jsme i s podporou Mayo Clinic vyvinuli ‚virtuální sestru‘ – digitálního avatara na principu umělé inteligence, který usnadní práci normální, běžné sestře. Ta s vámi pak nemusí vyplňovat dotazníky, ale může si s vámi povídat a dodávat léčbu tu ‚lidskou‘ složku,“ popisuje spoluzakladatelka firmy Sensely.

V praxi se tak pacienti v mobilní aplikaci setkávají například s virtuální sestrou Moly, která se jich zeptá na všechny příznaky nemoci a nasměruje je ke správnému specialistovi. Druhým využitím je průběžné monitorování chronických onemocnění, kdy se tato „virtuální sestra“ pravidelně ptá na aktuální stav anebo připomíná měření tlaku a v přípa-

dě zhoršení příznaků upozorní ošetřujícího lékaře. Aplikace je aktuálně dostupná celkem v sedmi jazycích, a to doslova po celém světě: od Spojených států přes Švýcarsko, Španělsko, Velkou Británii až po Japonsko a Čínu. „Covidová pandemie nám paradoxně pomohla. Ukázala sílu technologií, a jelikož jsme malá firma, dokázali jsme pružně reagovat na aktuální potřeby,“ říká Schnur.

Lidštější technologie a etika

Použití technologií ve zdravotnictví má však dle ní stále ještě řadu úskalí. Lidé takovou službu používají v situaci, kdy jim není dobře, jsou ve stresu či mají strach, proto je zásadní myslet na to, aby technologie byla dostatečně empatická a vzbuzovala důvěru. Zároveň musí být užitečná a efektivní pro lékaře a sestry: „Součástí mé práce je neustálý dialog mezi mnou a vývojáři, kteří často namítají, že navrhovaný způsob není efektivní, že by se stačilo zeptat přímo, ale já vysvětluji, že několik otázek navíc je zásadních pro lidskost.“

Neméně důležitým úskalím je bezpečnost a etika. „Využíváme umělou inteligenci, AI, ale pouze pro komunikaci a triáž, nikoliv pro diagnózu – eticky nejsme ve fázi, aby o zdraví lidí samostatně rozhodovala umělá inteligence, pokud nemá odbornou zpětnou vazbu, která ji může kontrolovat. Pro triáž používáme metody strojového učení, pro ‚naučení algoritmu‘ jsme měli k dispozici rozsáhlá data z nahrávaných rozhovorů, kdy volali reální pacienti a na jejich dotazy odpovídaly kvalifikované sestry. Také jsme vyvinuli ‚překladač‘ příznaků tak, jak je popisují lidé, a co to znamená v medicínské terminologii,“ vysvětluje inovátorka.

Schnur zároveň upozorňuje, že jsou situace, kdy použití virtuální sestry experti odmítají: „Například v paliativní péči. Tam si myslíme, že je lidská přítomnost klíčová. Výzvou je pak také otázka duševního zdraví – lidé jsou v digitálním světě otevřenější,

ale musíme dávat pozor, aby technologie neublížila, aby uživatelé správně chápali význam slov.“

Mít pro co žít

Naplňuje ji taková práce? „Kdybych se měla znovu rozhodovat, co studovat, znovu bych volila medicínu a technologie. To je budoucnost! Hledat, jak prodloužit život a jeho kvalitu, to je neuvěřitelně vzrušující – být toho aktivní součástí je požehnání,“ říká inovativní lékařka. Dnešním studentům a studentkám radí: „Buďte kreativní, zvědaví a nadšení z toho, co děláte, najděte svůj smysl života – bez toho je život prázdný a žít jen pro kariéru a peníze je škoda. Zároveň se ale nebojte práce a buďte odvážní! Všichni chtějí být influencery a mít vlastní byznys. Ti, co uspějí, to ale většinou mají tvrdě odpracované, i když to někdy nemusí být vidět,“ říká Ivana Schnur, která s oblibou a vděčností zdůrazňuje české kořeny.

„V USA sice žiji dlouho, ale myslím, že to, kým a kde dnes jsem, definují právě mé české kořeny – má rodina, škola, ale i literatura, filmy, umění nebo i samotná Praha. Jako mladá jsem chtěla pryč a venku mi vše přišlo lepší, ale teď se čím dál raději vracím a vzpomínám.“

MUDr. Ivana Schnur, Ph.D., je absolventkou 1. LF UK. Ve Spojených státech dále vystudovala magisterský program paliativní péče a následně získala Ph.D. v klinické psychologii. V roce 2013 spoluzaložila Sensely – digitální zdravotnickou společnost, jež vyvinula digitální platformu pro triáž, komunikaci a monitorování chronických pacientů s virtuálními avatary, která usnadňuje práci zdravotnického personálu a pomáhá lepší péči.

Otec, syn & genetika

Bylo to dvojí slavení: Ústavu biologie a lékařské genetiky 2. LF UK bylo loni šedesát a Milan Macek starší, jenž u zrodu ústavu stál, letos oslavil devadesátiny. Dnes tento ústav vede jeho o třicet let mladší syn Milan Macek, specialista na vzácná genetická onemocnění. I proto jsme položili oběma – zakladateli a pokračovateli – stejné otázky.

TEXT Marcela Uhlíková FOTO Martin Pinkas

1. Je těžší nový obor zakládat, nebo v něm neustále něco nového objevovat?
2. Čím si vás lékařská genetika získala, proč právě tento obor?
3. Co člověk-vědec musí umět, aby dokázal v oboru prorazit a měl úspěch?
4. Čeho si jeden na druhém vážíte, co jeden na druhém obdivujete?
5. Jak vypadala či vypadá spolupráce otec a syn, konzultujete spolu témata?

doc. MUDr. Milan Macek, CSc. (*1932)

Je průkopníkem lékařské genetiky a prenatální genetické diagnostiky v Československu. Položil základy využití technologií tkáňových kultur pro klinickou cytogenetiku a biochemickou genetiku, zapojil obor do mezinárodní spolupráce, zajistil rozvoj molekulárně genetické diagnostiky a vytvořil koncepci oboru. Je zakladatelem prvního pracoviště lékařské genetiky,

jež se stalo zárodkem současného Ústavu biologie a lékařské genetiky 2. LF UK.

1. Určitě je těžší obor zakládat; je třeba se kriticky rozhodnout, zda obor může něco nového přinést. Je nutné připravit technické, personální a metodické podmínky včetně spolupráce s hraničními obory plus získání grantové podpo-

ry. A je nezbytné zdokumentovat dosud publikované poznatky, jež nás opravňují obor rozvíjet.

2. V dubnu 1961 mi napsal profesor Josef Houšťek, přednosta Ústavu výzkumu vývoje dítěte při Fakultě dětského lékařství (nynější 2. LF UK), že mě přijme od 1. srpna 1961 na toto pracoviště

s tím, abych založil oddělení lékařské genetiky. Nabídku jsem přijal, vždy jsem chtěl kombinovat klinickou práci s výzkumem. Po nástupu jsem se nejprve v laboratořích Ústavu sér a očkovacích látek v Praze naučil pracovat s buněčnými kulturami. Vyzkoušel jsem krátkodobou kultivaci buněk kostní dřeně, abych z těchto buněk mohl již v listopadu téhož roku prezentovat první cytogenetické vyšetření. Výsledky v klinické cytogenetice, průkaz chromozomových aberací u maligního chorioepiteliomu oproti benigní mola hydatidosa, průkaz poruchy vyzrávání kolagenu u Marfanova syndromu, popis diferenciací nervových vláken z embryonálních buněk CNS, diagnostika poruch metabolismu z buněčných kultur ukázaly dosud netušený význam lékařské genetiky pro klinickou

medicínu a pro mě velké zadostiučinění, že jsem mohl u nás přispět k jejímu úspěšnému rozvoji.

3. Vážít si možnosti objevovat nové poznatky, uchovat si radost z výzkumné práce, a to i přes neúspěchy. Je důležité nebát se přijmout s díky i její kritiku, využívat možnosti spolupráce s domácími i zahraničními pracovišti a neustále studovat odbornou literaturu. Je důležité dávat možnost odborného růstu mladým.

4. Na synovi si vážím, že má dobré srdce, rád pomáhá každému, kdo ho o to požádá. Mám ho rád za jeho obětavost v práci i rodině. Obdivuji jeho pracovitost, vytrvalost a cílevědomost a komunikační schopnost s lidmi a úřady při

prosazování rozvoje lékařské genetiky, péče o rodiny se vzácnými „mendelstíckými“ chorobami, snahu a pečlivost k dosažení co nejlepších výsledků své práce a ústavu. Oceňuji jeho mezinárodní aktivity.

5. Naše spolupráce je založena na principu, že naší povinností je vzájemně si pomáhat a radit se, abychom mohli dosahovat co nejlepších výsledků při rozvoji oboru, a tím zdokonalovat naši péči o geneticky rizikové rodiny.

prof. MUDr. Milan Macek, DrSc., M.H.A. (*1961)

Předmětem jeho zájmu je molekulární genetika/genomika u vzácných onemocnění. Je vedoucím Národního koordinačního centra pro vzácná onemocnění, současným přednostou Ústavu biologie a lékařské genetiky 2. LF UK, kde navázal na práci svého tatínka, docenta Milana Macka sr. Je rovněž předsedou Společnosti lékařské genetiky a genomiky České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně.

1. Na rozdíl od svého otce obor sice nemusím zakládat, ale musím se snažit zachytit jeho rychlý vývoj. V určité nadšence snad mohu říci, že s ohledem na rozvoj analytických technologií je genetika každých deset let úplně „jinde“, vlastně jej v nových souvislostech opětovně též „zakládáme“. Navíc se stále více rozpadá na specializace: rozvíjí se kardiogenetika, onkogenetika, neurogenetika... Abychom dokázali uplatnit výsledky analýz lidského genomu v nejrůznějších oblastech medicíny, úzce spolupracujeme s dalšími obory.

2. Byť se říká, že „jablko nepadá daleko od stromu“, já na konci medicínských studií o lékařské genetice neuvažoval. Lákaly mě dědičné metabolické poruchy či dětská onkologie. Nakonec, „může“ za to otec a prozíravý školitel, že jsem se začal věnovat genetice cystické fibrózy. V té době byl totiž „čerstvě“

charakterizován gen pro toto onemocnění. Začali jsme hledat mutace u nejrůznějších populací a já si připadal jako „lovec“. Objevil jsem radost z poznání. A začal mě těšit výzkum v mezinárodních týmech.

3. Naprosto souhlasím s tím, co řekl tatínek. A dodávám: stále víme tak málo! Například funkce 98 procent lidského genomu je dosud neznámá a cílená léčba je dostupná pouze pro méně než jedno procento genetických onemocnění. Klíčem k úspěchu je tedy nejen vytrvalost, lidská a profesní integrita, ale především pokora. Velice si vážím spolupráce s patientskými organizacemi! Rodiče postižených dětí jsou největšími experty na „svá“ onemocnění: oni nás nejen vedou, ale i ukazují další směry výzkumného snažení.

4. Na otci si vážím jeho neuvěřitelného zápalu pro obor a vše nové, co přináší. Skutečně se mu podařilo náš obor založit doslova z ničeho; otec často uvádí, že „ze sklepa“ tehdejších laboratoří dětské kliniky Na Karlově. Uměl motivovat své spolupracovníky. A bez přehánění dosáhnout – v pionýrských podmínkách šedesátých let! – prioritních výsledků, publikovaných v *Nature* nebo později v *PNAS*. Přestože měl možnost zůstat po roce 1968 na prestižní univerzitě v USA, vrátil se zpět do Prahy a pracoval

bez ohledu na všemožná protivenství na dalším rozvoji lékařské genetiky a vždy myslel na naše pacienty. Obdivuji, jak se nikdy nenechal odradit. Stále si udržuje zájem a ohromující vitalitu. Nesmím zapomenout ani na maminku, co vždy stála po jeho boku.

5. Opět nemohu než s otcem souhlasit. Působí v oboru dvakrát déle než já; viděl jeho vývoj od počátku a je schopný se na mnoho problémů podívat „z dálky“. Jeho rady se mi nemusejí vždy líbit, ale musím uznat, že jsou vždy dobře míněny. Čím jsem starší, tím více si uvědomuji, že moudrost profesních předchůdců je důležitá a může zamezit zbytečně opakovaným chybám. Velmi si vážím i jeho intuice, kdy je schopen velmi rychle identifikovat perspektivní směry výzkumu. Konečně: tatínek do svých rad dává nejen své zkušenosti, ale i srdce.

Plné znění odpovědí i dvě otázky navíc k budoucnosti genetiky naleznete v online verzi na ukforum.cz

Mára Čmára po zdech... a nesnášší neděli

Ilustroval časopisy, knihy, a dokonce i přebal k jedné belgické disertaci. Absolvent dějin evropské kultury na Katolické teologické fakultě UK Marek Kulhavý, který v uměleckém světě vystupuje jako Mára Čmára, se teď dostal ke svému doslova největšímu projektu. Na pražské Hradčanské pomaloval boční stěnu čtyřpatrového činžáku! Ač připouští, že původně chtěl studovat UMPRUM, cestu k umění si našel i na KTF UK. „Díky tomu, co jsem se tam naučil, jsem snadno oponoval kolemdoucím na Hradčanské, kteří byli trochu ‚mimo‘ a říkali mi, že to je jak z doby socialistického realismu,“ směje se Marek.

38 TEXT Helena Zdráhalová FOTO Vladimír Šigut

Jezdíte teď častěji přes Hradčanskou?

Párkrát už jsem si cestu tamtudy naplánoval záměrně. Když člověk namaluje něco v počítači, může si to prohlížet každý den. Tohle je něco jiného, za tím se musíte vydat. Splnil se mi tím sen; myslím ale, že plně mi to dojde, až to budu muset za rok zamalovat... Teprve pak si uvědomím, že už to nikdy nevidím.

Neláme to člověku srdce, když musí svoje dílo časem přemalovat barvou?

Vzhledem k tomu, že to vlastně vzniklo jako reklama pro jednu síť drogerií, počítal jsem s tím od začátku, že to tam nebude napořád. Je to v určitém smyslu řemeslná práce. Budu mít fotky na památku, užil jsem si to, ale nedá se nic dělat.

Co tedy teď na Hradčanské můžeme vidět?

Zadání projektu znělo „co dělá lidské bytosti krásnými“. Postavil jsem do středu konceptu hezkou ženu. Snažím se žít co nejvíc udržitelně, ekologicky, navíc jsem vegan, proto jsem to propojil s přírodou. Ženu jsem umístil do takové vlny, kde jsou květi-

ny, motýli a ryby. Podle mě totiž dělá lidské bytosti krásnými, když nejsou lhostejní k přírodě a starají se o ni.

Líší se práce od stolu oproti tomu, když se postavíte před obrovskou stěnu domu?

I když chcete pomalovat stěnu, začít musíte u stolu. Ze skici jsem nejdřív udělal ilustraci, kterou jsme v počítači dosazovali do fotky domu, abychom věděli, jak to bude vypadat. Pomáhali mi s tím Tomáš Staněk a Josef Sedlák (*tvorí jako autorská dvojice Obras Akrobad*). Bez nich bych to nezvládl uskutečnit. Když viděli můj návrh, říkali mi, že jsem se zbláznil, že tohle na stěnu nikdy nedostaneme. Když jsme to dokončili, byli z toho ale nadšení. Vzájemně jsme se obohatili. Oni si vyzkoušeli něco, do čeho by se sami nikdy nepustili, já zase přišel ke stěně v čistých kalhotách a botách s tím, že každá linka musí být naprosto přesná. Na konci jsem odcházel od hlavy až k patě špinavý od barev a s tím, že je jedno, co tam uděláme, hlavně aby už to bylo hotové... A bylo to náročné i po fyzické stránce.

↳

Jak jste návrh, který vznikl u stolu, přenášeli na stěnu činžáku?

Z ilustrace jsem vyreparoval linky, připravili jsme projekci, kterou se stěna osvětila. Tomáš s Josefem řemeslnickými tužkami a uhly obkreslili linie na stěnu. Následujících pár dní jsme pak všichni štětci a štětkami nanášeli barvy. Na dolní část stěny jsme si zkoušeli odstíny a domíchávali je dle potřeby. Celý týden jsem stál od rána do večera u stěny a maloval.

Podporují česká města a obce mural art, tedy legální obdobu graffiti?

Nejede tady tolik jako jinde ve světě. V Praze ho není úplně málo, ale ne tolik jako v Polsku nebo Německu. Poměrně dost je vidět v Olomouci. Teď se tomu otevírá i Plzeň.

Které město v zahraničí je mural artu zasílbené?

V Berlíně je na každém kroku. V Gdaňsku nebo Gdyni je ho také plno. V Gdaňsku je sídliště a co dům, to malba. Chodí se tam na procházky s průvodci jako do galerie! Svůj mural tam má i Jan Kaláb z Česka. Gdyně designem žije. Dělalí nádherné nápisy na prodejny, kované brány. Je to krásné město. U nás se přemalovávají paneláky pistáciovou či růžovou, v Gdyni je přetřou nějakou jednoduchou čistou barvou, udělají na nich decentní linky a vypadá to krásně. O muralech přemýšlejí tak, aby to nebyla jen náhodná malba na stěně, která svítí ve městě; snaží se, aby to zapadlo do městského prostředí a stalo se jeho přirozenou součástí.

Máte vysněné místo, které byste si chtěl podepsat svým muralem?

Rád bych vytvořil něco v Praze na Smíchově, kde je hodně vhodných stěn a kde jsem pětadvacet let žil. Bylo by to takové ohlédnutí za mou minulostí.

A další přání?

Chtěl bych si také vyzkoušet vyzdobit interiér, nejraději nějakou kavárnu.

Dělal jste někdy graffiti?

Na základce. Občas jsme zmizeli ze školy a čmárali po tramvajích. Všichni si koupili silné černé fixy, kdežto já si vybral takovou krásnou zlatou, která samozřejmě nebyla vůbec vidět, celé se to rozpišlo... Moc mi to nešlo; po třech týdnech jsem toho nechal a vrátil se ke komiksu a čmáraní po lavicích (*směje se*).

A dnes tedy stále preferuje papír nebo tablet před stěnou?

Muralů jsem zatím tolik nevytvořil, ateliér mám pořád rád. Vyhovuje mi ale změna. Asi bych se z toho zbláznil, kdybych dělal pořád to samé.

Potřebujete zadání, nebo raději tvoříte volně?

Na rozdíl od minulosti bylo pro mě poslední dobou těžké něco si vymyslet, byl jsem rád za zadání. Teď ale chystám vlastní projekt a výstavu. Zabývám se vývojem elektronické hudby přelomu sedmdesátých a osmdesátých let. Vybírám si skupiny, které mám rád, jako jsou například *Kraftwerk*, *New Order* nebo *Joy Division*. Jsou to moje vzpomínky na časy, kdy jsem tuhle hudbu poslouchal. Tvoří se mi to hodně dobře, protože je to velmi osobní – takový výlev mojí duše na papír, což se u reklamy nestává.

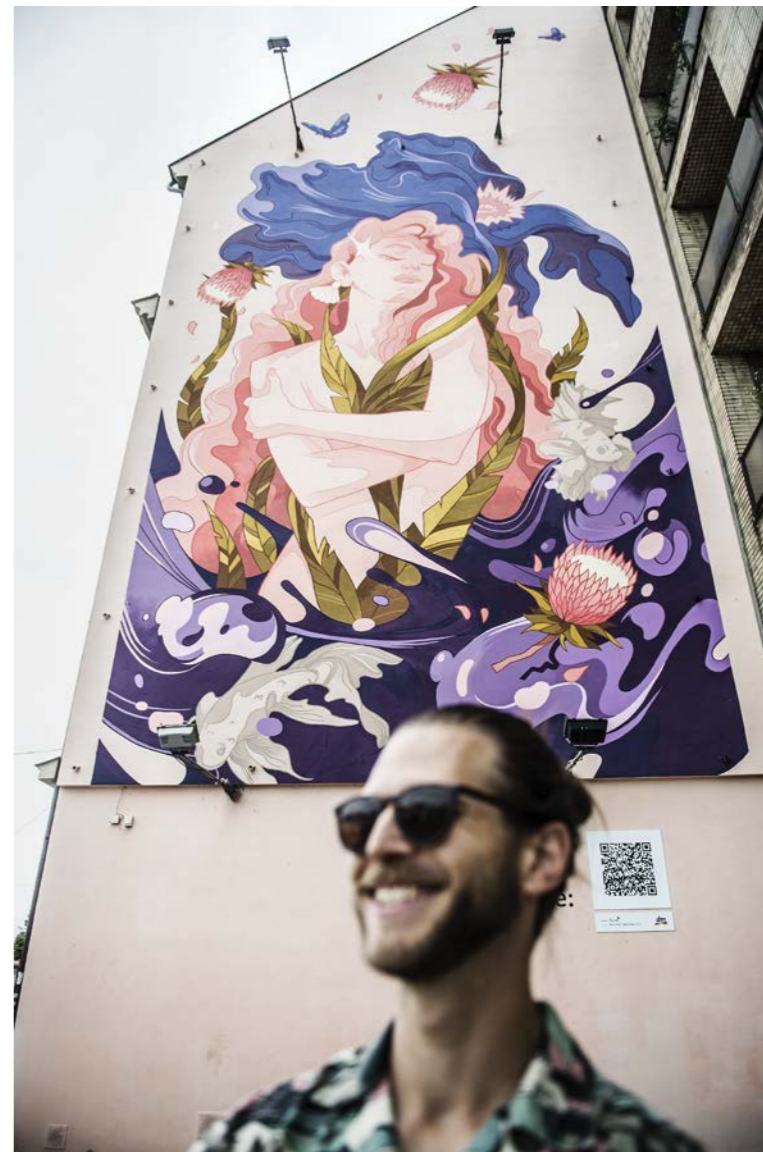
Berete svoji tvorbu jako práci, nebo spíš koníček?

Obojí. Někdy je to náročné, někdy je to zábavné. Když osmnáctiletý člověk přemýšlí nad tím, co to znamená být ilustrátorem, myslí si, že bude celý den kreslit a bude to super. Stojí za tím ovšem mnohem víc práce. Musíte vyřizovat e-maily, ko-

Když osmnáctiletý člověk přemýšlí nad tím, co to znamená být ilustrátorem, myslí si, že bude celý den kreslit a bude to super. Stojí za tím ovšem mnohem víc práce. Musíte vyřizovat e-maily, komunikovat s lidmi, vyjednávat si podmínky, smlouvy, ceny, hlídat si faktury, daně, zdravotní a sociální pojištění.

Mgr. Marek Kulhavý, je absolventem KTF UK, kreslířem a ilustrátorem s pseudonymem Mára Čmára. Ve své práci kombinuje analogová a digitální média. Od komiksů se posunul k ilustrování magazínů a plakátové tvorbě. Ilustroval české vydání trilogie o historii střední Evropy od britského spisovatele Simona Windera. Spolupracuje se studiem DRAWetc.

munikovat s lidmi, vyjednávat si podmínky, smlouvy, ceny, hlídat si faktury, daně, zdravotní a sociální pojištění. Najednou se z vás stane podnikatel a je to práce jako každá jiná. Jakmile ale začnu kreslit, užívám si to.

Jste v práci pedant? Říkal jste, jak linky musejí být přesné.

Přítelkyně, která se mnou pracuje v ateliéru, říká, že jsem strašný perfekcionista. Každá linka musí být dokonalá, každá tečka, čárka, hvězdička má svoje místo...

I v uspořádání ateliéru? Jak se vám spolupracuje v jednom ateliéru s partnerkou?

Je to trošku ponorka. Snažím se ale držet nějaký řád a pořádek. Když se ponořím do projektu, začíná se mi tam kupit „bordel“, jakmile projekt dokončím, uklidím to. Vyčistím si tím nejen pracovní prostor, ale i hlavu a jsem připravený na další práci.

Máte pravidelný pracovní režim?

Udržuji si pracovní řád. Vstávám brzy ráno, nejdřív se snažím sportovat, protože skoro celý den pak při práci sedím. S prací končím většinou kolem šesté. Pak nějak nevím, co mám dělat. Večery jsou od pandemie hrozná nuda.

Prý máte raději pondělí než neděli, proč?

Od malička neděli nesnáším. Všechno je mrtvé, ospalé, nikde nikdo není. V pondělí všichni žijí, je to takové energické.

Máte na sobě několik tetování, navrhoval jste si je sám?

Zatím ne. Tři věci mi dělal David Dolenský, který studuje ilustraci na UMPRUM. Dělá mi radost, když vidím, že se ilustrace dá využít i jinak. Obory se tolik prolínají, že může člověk dělat cokoliv, co chce.

Neláká vás to také?

Párkrát mě to napadlo. Rád ale používám barvy; tetování v barvě bych dělat nechtěl.

Proč jste se přihlásil zrovna na KTF UK?

Původně jsem se hlásil na UMPRUM, a když mě nevzali, kamarádka mi poradila, že se na KTF UK učí dějiny umění. Až když jsem nastoupil ke studiu, zjistil jsem, že jsem se přihlásil na sousední obor dějin evropské kultury a ne na dějiny křesťanského umění, což byla docela zásadní chyba (*směje se*). Dalo mi to dost zabrat. Chodil jsem na uměleckou střední školu, musel jsem toho spoustu dohnat. Po čase mi bylo jasné, že se ze mě nestane ani archivář, ani vědec. Vrátil jsem se k tužce a na fakultě jsem si začal skládat předměty tak, aby mě to bavilo. Diplomovou práci jsem psal o mural artu. A byl jsem rád, že jsem si tam našel svůj směr.

Karolína Zoe Meixnerová před rokem přidala na svůj instagramový profil Cojezoe krátké video, jak by dnes vypadaly spisovatelky českého národního obrození. Mělo obrovský úspěch a odstartovalo sérii originálních edukativních příspěvků, v nichž popularizuje literaturu tím, že se stylizuje do Karla Hynka Máchy či Boženy Němcové. Zoe má 35 tisíc followerů.

TEXT Jitka Jiříčková FOTO Vladimír Šigut

Havlíček Borovský byl frajer!

Takže: Co je Zoe?

Je to takové moje alter ego, pod kterým jsem si založila v devatenácti letech blog *Literární hysterie* a následně také stejnojmenný podcast. Zoe byla vždycky ta odvažnější, nebála se sdílet osobní věci a já se za ni tak trochu schovávala. Cokoli jsem o sobě zveřejnila, mohla jsem říct: „Ale to nejsem já. To je Zoe.“

A kdo je Karolína?

Veselá, společenská holka, která je akorát možná zdrženlivější a opatrnější právě co se týká sociálních sítí. Kromě veřejného profilu *Cojezoe* mám i sou-

kromý pro rodinu a přátele. Vypadá to schizofrenně a poblázněně, ale snem Karolíny Meixnerové by rozhodně nikdy nebylo stát se influencerkou.

Loni v létě jste spustila sérii krátkých videí věnujících se spisovatelům českého národního obrození. Jak vás vůbec napadlo vydávat se za Boženu Němcovou?

Byla jsem doma, řešila nějaké splíny, otravovaly mě sociální sítě a reklamy lidí, kteří mají vliv. Říkala jsem si, že bych ráda posunula obsah někam jinam. Vzhledem k tomu, že českou literaturou žiju, využila jsem toho, co znám i umím, a zkusila lidem

předat něco, co má informační a možná i edukační hodnotu. Umístila jsem video, jak by asi dnes vypadaly spisovatelky českého národního obrození, nejprve na TikTok, kde jsem tehdy neměla žádné sledující, a byla zvědavá, co to udělá. Buď zapadne, anebo naopak. A on se stal ten opak.

Video jste pak překlopila na Instagram, kde je vidět, jak jste nové tvorbě přišla na chuť. Další spisovatelé, a dokonce vztahové zápletky mezi nimi!

Lidé si psali, že jich chtějí víc a mě to samozřejmě bavilo. Po video o Boženě Němcové mě začali sdílet i slavní influenceri a mně přišlo škoda poptávky nevyužít. Postupně jsem si sestavila takovou slavnou šestku – Němcovou, Karla Havlíčka Borovského, Karla Hynka Máchu, Jana Neruda, Karolinu Světovou a Josefa Kajetána Tyla.

Předkládáte i pikantní informace, které v učebnicích nenajdeme. Velkou odezvu vyvolal příspěvek týkající se dvojic, které spolu mohly mít sexuální poměr. Chtěla jste šokovat?

Kde je ta hranice, co zveřejnit a co už ne? Celou dobu s tím bojuju. Obsah podcastu a ze začátku i instagramu jsem tvořila s tím, že jsem vystudovaná bohemistka a co nemám „ozdrojované“, to nezveřejním. Postupně mi ale došlo, že tento přístup by dával smysl, pokud bych tvořila pro akademiky nebo literární vědce. Jenže můj profil je určen především studentům středních a základních škol, kteří potřebují získat k české literatuře vztah. A říkám si, čím ublížím Karlu Havlíčku Borovskému, když přiznám, že měl možná nemanželské dítě? Maximálně to z něj udělá ještě větší frajera, bližšího i těm, kdo se mu odborně nikdy věnovat nebudou. Nedávám spisovatelům žádné nálepky. Dělán z nich úplně obyčejné lidi. Mnohokrát mi sledující vyčetli, zvláště u Havlíčka, že mu ničím odkaz... Jaký odkaz? To uměle vytvořené svatořečení, díky kterému ho většina studentů absolutně nechápe?

Za uplynulý rok jste absolvovala přes padesát literárních přednášek pro veřejnost, ale i pro školy. Jaký mají studenti vztah k české literatuře národního obrození?

Rozdíl mezi jednotlivými třídami jsou obrovské – a opravdu nesmírně záleží na osobnosti pedagoga, jak dokáže dětem látku podat. Ze začátku mi přišlo zvláštní, jak je možné, že v některé skupině všichni pracují, hlásí se, diskutují, všichni jsou zapojení. Došlo mi, že neexistuje třída sígrů a třída šprtů, ale převládne skupinka, která je dominantní a chová se podle toho, jaký prostor jim učitel poskytne, a pak se všichni projevují stejně.

Jak si školy vybíráte? Zvou vás sami učitelé?

Ano, většinou ti, kteří mě sledují na Instagramu. Druhou část zájemců tvoří studenti, kteří svého pedagoga poprosí, jestli by mě nepozval k nim do

Mgr. Karolína Meixnerová, vystudovala bohemistiku na FF UK a následně žurnalistiku na FSV UK. Až do loňska se živila především jako produkční, díky úspěchu instagramového profilu Cojezoe se začala profesně věnovat i pořádání besed pro veřejnost a školy. Provozuje podcast *Literární hysterie* a za poslední rok zorganizovala přes padesát besed. Její profil o literatuře 19. století má přes třicet tisíc sledujících. Svoje stěžejní téma – spisovatelé a spisovatelky českého národního obrození – rozpracovala také v knize, která vyjde v nakladatelství Albatros.

školy. Nejhorší je, když jdu někam, kde mě učitel nezná a neví, co má od besedy čekat, ani na mě třídu nepřipraví. Je tam jen ta jedna slečna, která mě zbožňuje, a zbylých šedesát lidí mě vidí poprvé. Buď mi dají šanci, anebo taky ne. Už se mi stalo, že jsem v půlce přednášky odešla. Ale přednášela jsem třeba automechanikům z učiliště v Lounech a ti byli neuvěřitelně zvědaví, bavili se, měli spoustu otázek. Nikdy dopředu neví, co mě čeká.

Stále vnímáte české národní obrození jako bezednou studnici nápadů, anebo se plánujete ve svém obsahu posunout k novějším autorům?

To je právě věc, kterou teď řeším. Mohla bych pokrývat devatenácté století i mimo tu svou slavnou šestku. Bylo by z čeho vybírat. Otázka zní, zda by to bylo pro lidi atraktivní, protože o těchto spisovatelích se ve školách neučí, dávala bych jim asi nadbytečné informace. Takže se nejspíš budu posouvat na začátek dvacátého století. Nicméně spoustu těch mikropříběhů méně známých osobností jsem vložila do knihy, která brzy vyjde v nakladatelství Albatros.

Nedávám spisovatelům žádné nálepky. Dělán z nich úplně obyčejné lidi. Mnohokrát mi sledující vyčetli, zvláště u Havlíčka, že mu ničím odkaz... Jaký odkaz? To uměle vytvořené svatořečení, díky kterému ho většina studentů absolutně nechápe?

Čtyři mikráky stačí, drahoušku

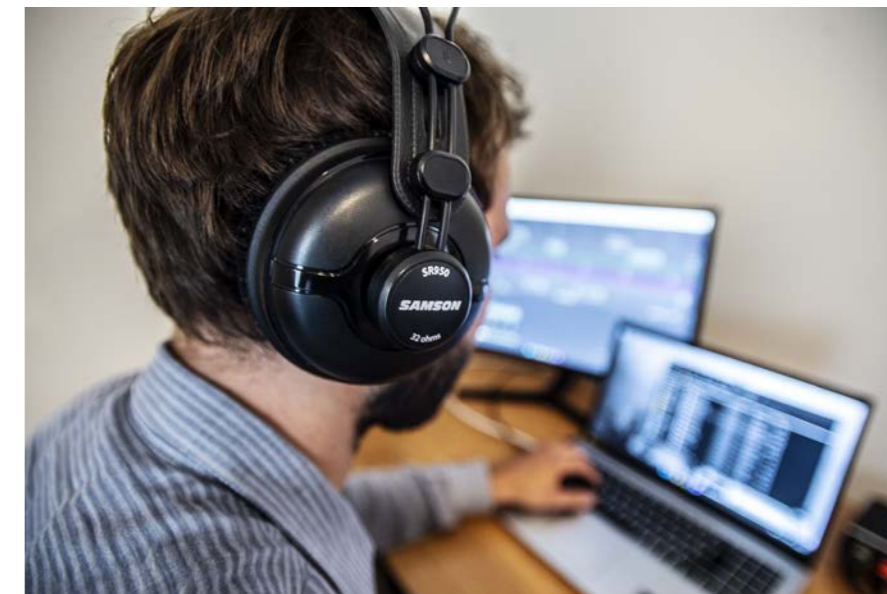

Adresa
Kampus
Hyberská
Hyberská 998/4
Praha 1

Pokud byste ještě před nedávnem vyšlapali všechna čtyři patra budovy D v Kampusu Hyberská, objevili byste půdní místnůstku 401 a v ní rozkládací židli a rozvrzaný stůl. Dnes se tam jen tak lehce nedostanete, neboť vás zastaví cedule „ON AIR, prosíme nerušit“.

FOTO Vladimír Šigut

Od loňska v Kampusu Hyberská plně funguje podcastové studio, které slouží studentům – a nejen jim – pro nahrávání audio pořadů a dalších zvukových formátů. Rozvrzaný stůl zmizel, zato přibýly čtyři mikrofony, zvuková karta a nespočet knih k odtlumení zvuku. Izolační knihovna ovšem vyjma své tisící funkce zaujme i svým obsahem a ne jeden host si ze studia s pocitem dobrého podcastového interview odnáší i knížku v podpaží...

Zvukové studio vzniklo z iniciativy Centra pro přenos poznatků a technologií UK (CPPT) pod projektem s názvem Hyb4City a v současnosti „obhospodařuje“ řadu podcastů, mezi nimiž lze zmínit *Balast* z Filozofické fakulty UK, sportovní pořad *Dvojitý pístop* nebo podcasty *Věda na dosah* od Akademie věd. Studio nicméně neztrácí nic ze svého původního studentského „punku“ a nadále funguje i jako cvičné zázemí pro širokou škálu zájemců. I proto je pevnou součástí Inovační laboratoře UK,

kde si každý semestr další a další tvůrčí týmy mohou vyzkoušet svoje první podcastové pokusy a zároveň mohou své schopnosti dále rozvíjet.

Takže: Pokud snad již nějakou dobu nosíte v hlavě nápad na vlastní podcast, ale pořad pro vás jeho výroba představuje příliš mnoho překážek, přijďte do Kampusu Hyberská; většinu bariér jsme již odbourali. Na místě je profesionální a uživatelsky přístupná technika a v týmu Hyb4City zase plejáda lidí schopných, a především ochotných poradit, pomoci nebo vás alespoň podpořit. Poslední překážkou tak zůstávají jen ty schody až do čtvrtého patra budovy D.

Filip Liška
produkční podcastového studia
Kampusu Hyberská

Atentát na Heydricha měl smysl

Letos 27. května jsme si připomněli, že uplynulo osmdesát let od atentátu parašutistů Jozefa Gabčíka a Jana Kubiše na říšského protektora Reinharda Heydricha, i to, jaké kruté represe následovaly v podobě vyhlazení Lidic a Ležáků. O pohnutých událostech vypráví historik Eduard Stehlík, ředitel Památníku Lidice a rovněž alumnus Filozofické fakulty UK.

TEXT Jiří Novák FOTO Hynek Glos

Náš rozhovor proběhl během výstavy *Nový světový pořádek* v Karolinu o aktivitách a plánech Reinharda Heydricha. Jako historik jste se s tímto tématem setkal mnohokrát – může být člověk po letech už trochu „otupělý“, nebo vás z toho stále mrazí?

Myslím, že z tohoto nikdy úplně „otupělý“ být nemůžete. Téma je sice vzdálené osmdesát let, což se může zdát velmi dávno, ale čas je relativní. To, co se tu díky Heydrichovi stalo, bylo natolik hrozné, že náš národ nic tak strašného nezažil; pokud pomíneme komunistickou éru, která trvala delší dobu. Přišel sem muž, který se rozhodl, že Čech zde nemá co pohledávat. A pokud by měl více času, bylo by počítání lidských ztrát mnohem dramatictější.

V tomto kontextu ještě více nabývá na významu akt československých parašutistů, kteří na Heydricha v květnu 1942 spáchali atentát.

Bezsporu. A proto mě fascinuje, jak některé věci zůstávají v lidských myslích zakořeněné. Za komunismu se výuka dějepisu různě překrucovala, nicméně nešlo nechat bez vysvětlení osudy Lidic a Ležáků a tisíce popravených a zavražděných. Tehdy se atentát na Heydricha podával alespoň tak, že parašutisté byli individuálně stateční, celá akce „úplně nesmyslná“ a pouze měla přispět ke zviditelnění londýnské emigrace. Teprve před dvaceti lety, kdy jsme s kolegy z Vojenského historického ústavu udělali velkou výstavu o operaci *Anthropoid*, se

Za komunismu se výuka dějepisu různě překrucovala, nicméně nešlo nechat bez vysvětlení osudy Lidic a Ležáků a tisíce popravených a zavražděných.

nám na základě dochovaných dokumentů dařilo přesvědčovat veřejnost, že celá akce rozhodně smysl měla. Vždyť teprve po atentátu a represáliích v podobě vyhlazení Lidic a Ležáků odvolala Velká Británie a poté i Francie podpis pod Mnichovskou dohodou.

Bylo na výstavě ještě něco, co jste o Heydrichovi nevěděl nebo vás překvapilo?

Výstava dokumentuje naprosto fantastickým způsobem, že Heydrich byl workoholik a nesmírně efektivní vraždící monstrum. Jeden z autorů výstavy rekonstruoval ukázkou jeho diáře a je neuvěřitelné, co on všechno dovedl stíhat! Ono je u něj poněkud zavádějící to české slovíčko „zastupující“ (říšský protektor), které svádí k tomu, že by šlo o funkcionáře druhé kategorie. Jenže on byl také šéfem Hlavního úřadu říšské bezpečnosti, a pokud byl tehdy někdo oním pánem nad životem a smrtí lidí v Říši, tak to byl právě tento muž. A i když on si zdánli-

vě své ruce krví neušpinil, jeho pokyny a způsob fungování zanechávaly krvavou stopu nejen u nás, ale prakticky v celé nacisty okupované Evropě.

Heydrich měl ještě za svého života přezdívku *Pražský řezník*, v roce 2017 o něm vznikl film s názvem *Muž se železným srdcem* (v Česku uváděný pod názvem *Smrtihlav*) podle knižní předlohy *HHhH*, což mělo být další Heydrichovo přízvisko – je to akronym věty *Himmlers Hirn heisst Heydrich – Himmlerův mozek se jmenuje Heydrich*.

Román *HHhH* (2010) napsal francouzský spisovatel Laurent Binet, kterého znám osobně a jsme přátelé. On kdysi přišel jako učitel francouzštiny na vojenskou akademii do Košic a tam narazil na příběh Jozefa Gabčíka – propojil si ho s Kubišem a pak i s Heydrichem. A jeho kniha minimálně ve Francii výrazně přispěla k propagaci operace *Anthropoid*.

Líbilo se vám filmové zpracování nebo i další film z americké produkce *Anthropoid*?

Příznám se, že já takřka veškerá filmová zpracování nemám rád. Snad s výjimkou jediného, což je *Atentát* režiséra Jiřího Sequense z roku 1964. Ten film sice má některá politická zkreslení, ale celkově má film takovou zvláštní, zajímavou atmosféru. I díky tomu, že byl natočen černobíle, což mu dává nádech skoro až dokumentární. Ale i zde se použila řada historických nesmyslů, které se pak z myslí diváků jen těžko odstraňují...

Jedním z těchto nesmyslů je i to, že filmový Gabčík nejprve zkouší na vůz s Heydrichem střílet a teprve poté Kubiš hází bombu. Přitom ve skutečnosti to bylo naopak – nejprve bomba a střelba až jako záložní plán, ne?

Mám hodně kamarádů mezi příslušníky speciálních sil – jak armádních, tak policejních – a všichni vám potvrdí, že je nesmysl střílet na jedoucí cíl. Základem úspěchu takové akce je vůz zastavit, musíte dostat cíl atentátu na místo, kde nejlépe provedete útok. Takto selhali třeba atentátníci při pokusu zabít generála Charlese De Gaulleho, kdy na jeho vůz střílelo asi pět lidí ze samopalu a přes-

to řidič šlápl na plyn a i s rozstřílenými pneumatikami ujel.

Atentát na Heydricha byl už ve Velké Británii plánován tak, že muž číslo jedna je muž s bombou. První bomba má auto zastavit, druhá zabít posádku. Teprve poté, pokud by toto selhalo, přichází na řadu druhý muž s pistolí a akci dokončí.

Proč to tedy filmaři ukazují obráceně? Je to atraktivnější?

S režisérem *Atentátu* Jiřím Sequensem jsem se kdysi osobně poznal na předváděčce jednoho filmu, ale tehdy mě nenapadlo se ho zeptat. Mluvil s ním o této konkrétní scéně režisér Jan Kaplan a Sequens přiznal, že to zkrátka na plátně vypadalo efektněji... Jenže do paměti všech, kteří ten film viděli, se pak scéna navěky zapíše. Přitom se nad tím stačí trochu zamyslet: jaká je to hloupost – protože kdo se postaví do cesty jedoucímu autu? Další filmový nesmysl je boj v kostele, kde se parašutisté brání střelbou ze samopalu a všemožnými zbraněmi. Přitom ve skutečnosti měli při

Eduard Stehlík (s mikrofonem) hovoří na letošní výstavě *Nový světový pořádek* v Karolinu.

sobě jen pistole, nic jiného. A ještě dost omezené množství munice.

Pro vás jako historika je to asi skličující. Vidíte ve válečných filmech neustále chyby?

Bohužel ano. Plno mých rodinných příslušníků a známých už mi dopředu říká: „Prosím tě, nekomentuj to“ (*směje se*). Ale to se nedá jen tak odbourat; u těch scén mi to vyskakuje automaticky a trpím. A to i u tak skvělých filmů jako *Vyšší princip*, který mám rád. Nicméně v jedné scéně je příslušník SS, který má pušku z roku 1944.

Na filmu Lidice jste působil jako poradce. Ani tam jste nebyl spokojen?

Musím říct, že režisér Petr Nikolaev mi vycházel neskutečně vstříc, ale i tam se našly malé detaily, které by šlo udělat lépe. Nicméně pro mě je rozhodující, že se mladá generace díky filmu dozví, že Lidice existovaly. A třeba to u ní probudí zájem dozvědět se i něco víc.

K tomu pomáhají i vzdělávací počítačové hry z produkce Univerzity Karlovy – jako *Attentat 1942* nebo *Train to Sachsenhausen*.

Určitě. Protože spousta dnešních mladých lidí tráví hodně času u počítače a touto formou se mohou seznámit s důležitými událostmi naší historie.

Dá se po letech ještě najít jakýkoliv detail, novinka, kterou bychom o atentátu na Heydricha neznali? Může se ještě něco dalšího objevit?

Pokud byste se mě zeptal před dvaceti lety, řekl bych, že je to naprosto vyloučené. Deset let zpět už bych byl opatrnější. Každopádně nemyslím si, že by se ještě našlo něco výjimečného v archivech u nás či v zahraničí, i když úplně vyloučit to nemohu.

Před pár lety na mě z Archivu bezpečnostních složek najednou vypadl dokument, který potom publikoval Vojtěch Šustek ve třech fantastických knihách o atentátu (2013, 2014 a 2020). Jednalo se o zprávu českého protektorátního policisty, který byl na místě atentátu a píše, že druhý z pachatelů zanechal na místě automatickou pistoli se zaseklým nábojem v hlavni. To samé popisuje i jeden ze svědků ve zprávě z roku 1945. Anebo Jaroslav Čvančara ve své knize kvalitně naskenoval fotografie z rekonstrukce atentátu, a ještě z nich udělal detailní

výřezy. A na jednom místě sedí na zábradlí dívka v tmavých šatech s popisem „záhadná mladá žena“. Já nemám rád záhadné mladé ženy (*směje se*) a říkal jsem si, že pokud byla ta žena pozvána k rekonstrukci, musela být důležitá... Tak jsem si prohlížel tu zprávu, kde byl i plánek, na němž se objevuje jméno Helena Pechar. Našel jsem v archivu její výpověď, kde detailně popisuje, co se stalo: že chtěla přejít silnici a najednou muž, který stál vedle ní, hodil na projížďající vůz předmět podobný termosce. Prakticky přesně popsala hrozenou bombu. A ještě vypověděla, že poté kolem ní proběhl druhý muž a střelil po nějakém muži v uniformě. Což mimochodem dokazuje, že Kubiš stál v té zatačce výš nežli Gabčík.

Ve všech filmech ukazují nesmysl, že parašutisté nejprve strlí a pak hází bombu. Bylo to naopak...

Odveta nacistů za atentát byla nesmírně krutá. Strůjci operace museli represe očekávat, ovšem skutečnost asi jejich představy násobně překonala...

To, že bude následovat tvrdá odplata, bylo představitelům našeho státu jasné, protože Heydrich byl vysoce postavená persona celé Říše. Muselo se tedy počítat s tím, že nějaké represálie nastanou, ale je otázka, zda dokázali předem odhadnout, že budou až tak kruté. Spíše bych řekl, že ne, čemuž napovídá i fakt, že jak prezident Edvard Beneš, tak plukovník Moravec, se nikdy nepřihlásili k tomu, že právě oni dali pokyn k provedení akce.

Obrovské riziko si museli uvědomovat i Kubiš s Gabčíkem a další parašutisté.

Ano, nicméně odmítám úvahy o „sebevražedné misi“. To obrovské nebezpečí bezesporu cítili, jistě, na druhé straně měli velkou oporu v odboji, který zase jejich úkol viděl jako mstu za povražděné české sokoly. Heydrich totiž poslal do Osvětlemi dvanáct set funkcionářů Sokola a přežilo jich asi jen šedesát.

Kubiš s Gabčíkem se stali symboly celé vojenské operace, nicméně obrovskými hrdiny byli všichni ti, kteří je tu ukrývali a pomáhali jim.

Přesně tak, bez nich by to nešlo. Velkými hrdiny byly všechny ty rodiny jako Kodlovi, Piskáčkovi, Sedláčkovi a mnozí další... Většina z nich teror nepřežila.

Podílel jste se na knize o operaci *Anthropoid* a sám jste napsal knihu o Janu Kubišovi (2017), většina vašich knih se však věnuje vojenským opevněním. Proč?

Tatínek mě jednoho dne vzal i s bratrem k Žatci, kde probíhala linie pevnůstek, takzvaných *řopíků*. A od té doby s námi nebylo k vydržení, chtěli jsme, aby nás pořád vozil po dalších a dalších bunkrech, které jsme si prolézali. Pak jsem si je začal fotit a měřit, pak mě začali zajímat lidé, kteří tam sloužili, a postupně jsem se začal víc věnovat jejich osudům. Tatínek mi ale kladl na srdce: bunkry tě živit nebudou, vystuduj něco pořádného.

Takže jste nastoupil na Filozofickou fakultu UK, kde jste studoval historii a ruský jazyk. Proč jste si v sedmdesátých letech vybral zrovna ruštinu?

Abych se dostal na historii. Protože v době, kdy jsem dělal přijímačky, přijímali na čistou historii asi pět lidí, na češtinu a dějepis okolo dvaceti a stejně tak na ruštinu a dějepis. A na první obor se hlásilo asi 150 zájemců, na češtinu a dějepis dvě stovky a o ruštinu mělo zájem asi jen padesát. Bylo jednoduché si to spočítat. A přestože jsem zpočátku s ruštinou bojoval, z půlroční stáže ve Volgogradě jsem se vrátil jako premiant. Tam mě studium totiž i bavilo.

Do Ruska jste se pak o mnoho let později vrátil jako zástupce ministerstva obrany, kdy jste řešil obnovu hrobů čs. legionářů v zahraničí. Jaká to byla zkušenost?

V Rusku se často paradoxně vždy lépe jednalo s lidmi, kteří oblékali uniformu než s místními i státními politiky. Mám vzpomínku z menšího města, kde za mnou při obnově hrobu přišel místostarosta, bývalý voják, který se v roce 1968 účastnil okupace v Československu. A aby to odčinil, slíbil, že se o hrob bude starat a dohlédne, aby se s tím nic zlého nestalo.

Plk. gšt. v z. PhDr. Eduard Stehlík, Ph.D., MBA, vystudoval historii a ruský jazyk na FF UK. Zájem o vojenské dějiny jej přivedl do Vojenského historického ústavu, kde se postupně vypracoval na zástupce ředitele. V srpnu 2012 byl přeložen na ministerstvo obrany, kde vedl i odbor pro válečné veterány a řídil obnovu hrobů čs. legionářů v zahraničí. Od února 2020 je ředitelem Památníku Lidice. Je autorem nebo spoluautorem tří desítek monografií, několika desítek článků a odborných studií i 35 výstav. Spolupracoval na řadě televizních dokumentů, byl hlavním odborným poradcem filmu Lidice. Vyučoval na FSV UK a FF UK, dále na CEVRO i Univerzitě obrany. Za svou činnost byl mnohokrát oceněn včetně tří Záslužných křížů ministra obrany ČR či nejvyššího rezortního ocenění Vyznamenání Zlaté lípy. Od roku 2006 je čestným občanem obce Lidice. Hovoří anglicky, rusky a srbsky. Je ženatý a má čtyři děti.

Na ministerstvu jste vedl i odbor pro válečné veterány. Naše společnost si nedostatečně uvědomuje, že válečními veterány nejsou jen přeživší z druhé světové války, ale také účastníci bojů v Iráku anebo Afghánistánu.

Do mého příchodu se v podstatě čekalo, až veteráni z druhé světové války zemřou a péče se následně zruší. Těchto veteránů bylo něco přes sedmnáct stovek. Nějak se ale zapomnělo na to, že je tu dalších patnáct tisíc novodobých veteránů z konfliktů od války v Perském zálivu v roce 1990! Takže jsem stopl plány o ukončení péče a naopak tlačil na přidání kapacit v nemocnicích a vybudování domovů péče a tak dále. Za tu dobu jsem se setkal se stovkami novodobých veteránů a znám v podstatě i rodiny všech, kteří v novodobých konfliktech za Česko padli. Pravidelně se také scházíme na společných setkáních s přeživšími.

Od roku 2020 jste ředitelem Památníku Lidice. Dá se u takto pietního místa ještě něco rozvíjet a budovat, nebo jde především o údržbu místa jako takového a šíření odkazu?

Stejně jako u všech „institucí paměťového typu“ máme v Lidicích a Ležákách, za něž rovněž zodpovídám, pietní území, takže je třeba řešit vše: od údržby soch a dalších prvků přes růžový sad až po posekanou trávu.

Dále máme muzeum, galerii moderního umění, pořádáme Mezinárodní dětskou výtvarnou výstavu, která patří mezi nejvýznamnější na světě. Letos už proběhl padesátý ročník a přicházejí tisíce prací z téměř stovky zemí. Navíc se pořádá mezinárodní vědomostní soutěž, do toho se chystají různé vzdělávací aktivity, přehlídky dětských pěveckých sborů, další koncerty a vystoupení, Lidické zimní večery, Ležácké podvečery... Těch věcí je opravdu hodně. Na to všechno mám k dispozici 24 zaměstnanců, z nichž jen polovina pracuje na plný úvazek.

Jak je to se zájmem zahraničních návštěvníků o Lidice?

Nejčastěji k nám jezdí lidé z Německa a hodně zájezdů jezdilo též z Itálie a Francie, ovšem výrazně s tím zamí-

chal covid. V současné době, pokud jde o mládež anebo politiky, vede mezi návštěvníky jednoznačně Německo.

Přítom přijet na místo, kde „jejich“ předci provedli něco tak hrozného a zbabělého, asi nebude úplně lehce snesitelný pocit.

V roce 2012 jsem v Lidicích provázel někdejšího spolkového prezidenta Joachima Gaucka. On byl bývalý kněz, měl mimořádné charisma a já mu představoval jednotlivé přeživší. Poslední stála paní (Miloslava) Kalibová, která už je bohužel po smrti a která uměla dobře německy. A když už se Gauck obracel k odchodu, tak mu řekl: „Pane prezidente, jsme moc rádi, že jste sem přijel.“ On v tu chvíli úplně zmrzl, otočil se a srdečně ji objal.

Jakým jazykem mluvil praotec Čech?

Kdy se vám dostalo dílo Aloise Jiráska poprvé do ruky? A jak vás to ovlivnilo?

Staré pověsti české (1894) mě zaujaly už jako chlapec, protože moji rodiče měli v knihovně dvě velké knihy, kterých jsem se téměř obával. Jednou z nich byly právě Jiráskovy pověsti v červených deskách a s ilustracemi Věnceslava Černého a tou druhou *Staré pověsti pražské* (1931), které zpracoval Adolf Wenig. Už tenkrát mě jejich čtení okouzlo.

Od té doby jsem se s pověstmi setkával při různých příležitostech a samozřejmě i při studiu na Filozofické fakultě UK. Tam jsem se potkal s Karbusického edicí, jež tehdy představovala takřka poslední vědecké slovo k pověstem. Na jedné straně jsem obdivoval množství práce, které Vladimír Karbusický do výzkumu investoval, na straně druhé jsem viděl, že se pohybuje mimo sféru věd, které se zabývají striktně minulostí, a zajímají ho zejména mechanismy slovesné tvorby. Když jsem se sám začal zabývat raným středověkem českého státu, bylo mi jasné, že k našim pověstem bude nutné zaujmout nějaké stanovisko, protože je to jediný pramen, který dosud nebyl moderními metodami vytěžen. K tomu, abych se do výzkumu této „velebné“ látky pustil, přispěly pak dvě okolnosti – moje zdravotní problémy a pandemie covidu –, kvůli kterým jsem se musel omezit v pohybu.

Mně se ale úplně náhodou podařilo zjistit, že jméno Krok je opakovaně doloženo v raně středověké Skandinávii. Na toto zjištění jsem poněkud vytřeštil oči a začal jsem pátrat, jak je to s ostatními jmény.

„Pojd'te a poslyšte příběhy dávných časů,“ tak začínají Jiráskovy Staré pověsti české. Historik Petr Charvát se rozhodl postavy z pověstí oživit a bez patosu zanalyzovat, co všechno o nich (ne)víme. Kdo věřil příběhům o praotci Čechovi, Libuši či Bivojovi, bude překvapen.

TEXT **Lucie Kettnerová** FOTO **Vladimír Šigut**

V úvodu píšete, že jste chtěl „oživit muzeum voskových figurín“. Jak jste to myslel?

Vztah ke *Starým pověstem českým* se v průběhu času mění. Ve své době byly přijaty s nadšením, a to zejména zásluhou Jiráskova slovního mistrovství. Tady souhlasím s Karlem Sklenářem, který říká, že co se beletristického zpracování pověstí týče, za Jiráska jít nelze.

Postupem doby se ale pověsti staly běžnou součástí našeho života a poněkud „vyvanuly“. V současné době podle mě jednotlivé postavy fungují tak trochu jako parodie, v některých případech i jako *persifláž*.

Připomenu (divadelní) zpracování Františka Ringo Čecha. Nabyl jsem dojmu, že vlastní materie víceméně ustrnula a my máme pocit, že jednotlivé postavy už nám dnes nemají co říct. Já si to nemyslím, a proto jsem použil onoho citovaného příměru.

Proč má smysl věnovat se výzkumu starých pověstí?

Jednoduše proto, že jsme Češi. A měli bychom tedy vědět, kdo jsme, odkud přicházíme a kam směřujeme či chceme směřovat.

Když si čtenář projde vaši analýzu jednotlivých pověstí, musí smutně konstatovat, že ani jedna postava není vlastně originální. Všechny mají předlohu v zahraničí!

Mohu vás uklidnit, že tak tomu je i u jiných národů (*usmívá se*). Například u Franků se jejich původ

odvozuje od dobytí Tróje, Skotové se odvozují od dcery egyptského faraona a podle posledních výzkumů i Irové, kteří bývají považováni za příklad předkřesťanské evropské kultury, vydatně čerpali z antické literatury. Tady je docela dobře vidět, že každé raně středověké společenství se snažilo připnout svou vladařskou ideologii k tomu nejzazšímu a nejhodnotnějšímu bodu, který byl v té dané době k dispozici.

U nás pracujeme s indoevropským kulturním dědictvím, které sdílela celá Evropa. Jsem přesvědčen, že se rozšířila s první evropskou civilizací, již byla civilizace keltská. U Keltů je doložena celá řada motivů indoevropského kulturního dědictví, které patrně Evropou kolovaly celkem volně a v každém okamžiku byly k dispozici, aby se jich nějaký mýtovůrce ujal a podal věrohodné podání o tom, jakým způsobem se daná pospolitost objevila v dějinách. Dokonce jsou znalci, kteří hovoří o jedné kulturní nebo literární provincii od Atlantiku až po Indus. Sice tedy asi nejsme originální, ale zato víme, že čerpáme ze všeobecného proudu indoevropské civilizace a že toto naše čerpání je originální a samostatné.

V publikaci přicházíte s odvážným tvrzením, že jména Kazi, Teta a Libuše byla původně mužská... O co tento svůj názor opíráte?

S těmito jmény si dost dlouho nikdo nevěděl rady. Slavista František Václav Mareš prohlásil, že jméno Krok je neprůhledné a ve slovanském světě nedoložené. Mně se ale úplně náhodou podařilo zjistit, že jméno Krok je opakovaně doloženo v raně středověké Skandinávii.

Na toto zjištění jsem poněkud vytřeštil oči a začal jsem pátrat, jak je to s ostatními jmény.

Prof. PhDr. Petr Charvát, DrSc., je český archeolog a historik. Odborně se zabývá archeologií a dějinami orientu a také staršími českými dějinami. Absolvoval Filozofickou fakultu UK, obor klínopis – archeologie. Poté působil v Archeologickém ústavu ČSAV a v Orientálním ústavu Akademie věd ČR. Na Pedagogické fakultě UK přednáší historii. Je mimo jiné autorem knih *Václav, kníže Čechů* nebo *Zrod Českého státu*.

A jak?

Ve dvou dokladech jsem našel i jméno Kazi, a to s velkou pravděpodobností pro mužskou postavu, Teta či Tetka je poměrně běžné mužské germánské jméno. Aleksander Brückner pak přišel s názorem, že Libuše je odvozena od mužského jména Luboša. Toto jméno by bylo již slovanského původu, což poskytuje argument proto, že všechna jména jsou dědictvím doby, kdy české země nebyly ještě plně poslovanštěny. Domnívám se tedy, že jména Krok, Kazi, Teta a Libuše zachycují starší předpřemyslovské vladaře středních Čech z avizované doby.

Tušíme, jakým jazykem mluvil praotec Čech?

Multietnické společenství si obvykle volí jednacím jazyk, může to být jazyk, jímž hovoří nejvyšší počet obyvatel. V achaimenovském Íránu to byla třeba aramejščina. Před námi je tedy otázka, jaký jazyk tehdy na našem území převládal? Mohla to ↪

Pověsti optikou moderní vědy

Publikace Petra Charváta poodhaluje pozadí proslulých vyprávění o nejstarších českých dějinách a zasazuje děje českého dávnověku do širších souvislostí. Využívá přitom poznatky archeologie, religionistiky i dalších oborů. Pátrání po Krokovi, Libuši, Přemyslovi a dalších legendárních postavách přináší mnohá nečekaná překvapení.

být řečtina, transformovaná podoba latiny či nějaký germánský jazyk. Jestli je ve hře i slovanština, to je otázka. Velmi o tom pochybuji, spíše to mohl být i některý z turkických či íránských jazyků, kterými hovořilo avarské kmenové společenství. I když někteří badatelé se domnívají, že takovýto jednacím jazykem avarského kmenu mohla být ještě prapůvodní slovanština. Jenže Avari byli v druhé polovině 6. století, kdy údajně přišel praotec Čech, dost daleko; severně od Černého moře.

Jedinou naší jistotou tedy je, že praotec Čech nemluvil česky?

Je to tak, česky opravdu nemluvil a asi ani slovanským jazykem. Já bych hádal na nějakou formu pozdní latiny. Jediné, co víme, je, že Avari, Slované, Byzantinci a Římané se byli schopni nějak domluvit, takže jakýsi jednacím jazyk tu musel existovat.

Kromě toho, že praotec Čech nemluvil česky, se musíme smířit i s tím, že staré pověsti nejsou vlastně české, neboť o Čechách v té době ještě nemůžeme mluvit, že?

Přesně tak. To je otázka vidění politických dějin Čech druhé poloviny prvního tisíciletí. Zdá se, že původní obyvatelé sem přicházeli organizováni v určitých pospolitostech, v jejichž čele stáli mocnáři, tedy ti, kteří měli moc přikázat. Mně by se líbil i termín *náčelníci*, který však má dnes trochu jiný význam. V Čechách tedy vznikla pestrá mozaika těchto mocnářství, která žila v pokoji a míru se svými sousedy. Pokud docházelo ke konfliktům, nebyly nijak zásadní. Víme, že k nejstarším kmenům patřili Češi, přičemž etymologie tohoto jména nebyla nikdy spolehlivě podána, jihočeští Doudlebi, jejichž pojmenování může být turkického nebo germánského původu, dále východočeští Charváti, jejichž název pochází ze středoperštiny, a pak v severozápadních Čechách Lemúzi, kde se mluví o germánském původu jména.

A Čechy jako oblast?

Samotná země byla nazývána Bohemia a její obyvatelé obecně jako Bohemi. Nelze ani vyložit, že starší podoba jména Čechů zněla „Bohemané“. Jednotné pojmenování Češi přijali zdejší obyvatelé až od 10. století. Z toho vyplývá, že o vyprávění *starých pověstí českých* lze mluvit teprve zhruba někdy od roku 900. Před tímto datem totiž u nás

Příběhy dávného času. Staré pověsti české dnes

Petr Charvát
Vyšehrad 2022
vázaná, 224 stran
ISBN: 978-80-760-1605-7
doporučená cena: 349 Kč

obíhaly nejspíše staré pověsti doudlebské, charvatské, lemúzské a bohemanské... Je škoda, že se nám nedochovaly, ale i zde platí rčení, že dějiny píší vítězové.

Myslíte, že již v době Kosmy, tedy ve 12. století, tehdejší obyvatelé tyto pověsti znali?

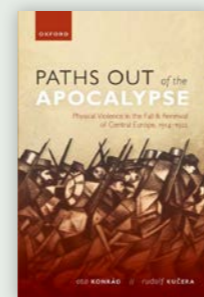
To je neobyčejně zajímavá otázka. Já se domnívám, že ano. Tady se musíme zamyslet nad tím, jak se takové příběhy předávaly. Dušan Třeštík tvrdí, že jsou to vyprávění od táborových ohňů. Myslím, že to tak úplně nesedí. Když už bychom měli zůstat u této podoby, tak se domnívám, že jsou to spíše pověsti od domácích krbů. Zajímavé je, že se pověsti v povědomí tak dlouho udržely. Dáno to bude kvalitním a zároveň přístupným podáním Kosmy. Jestliže Homer vytvořil Řeky, *Božská komedie* vytvořila Italy, tak Kosmas vytvořil české myšlení.

Knížní novinky

Jak se rodí násilí

Zaměřili se na individuální i kolektivní násilí páchané v „zázemí“ v době první světové války a po jejím skončení. Díky tomu dokáží interpretovat i to, co se děje během konfliktu na Ukrajině anebo na tuzemských demonstracích. „Dějiny se nikdy neopakují, opakují se však analogické strukturální situace, podmínky. V tomto případě podmínky, za nichž násilí vzniká. Z války na Ukrajině mám podobný pocit,“ řekl pro *Forum* jeden z autorů Rudolf Kučera.

O svém výzkumu vydali spolu s historikem Otou Konrádem z Fakulty sociálních věd UK knížku *Cesty z apokalypsy* (2018), jež před třemi roky získala nominaci na Magnesii Literu. A nyní ji s názvem *Paths out of the Apocalypse* vydalo nakladatelství Oxford University Press.

Paths out of the Apocalypse

Ota Konrád, Rudolf Kučera
Oxford University Press 2022
vázaná, 368 stran
ISBN: 978-01-928-9678-0
doporučená cena: 75 liber

Praha, jak ji neznáte

Velkorysá kniha představuje urbanistické a architektonické osudy centra Prahy v období, kdy se měnilo z malebného historického souměstí v ambiciózní velkoměsto. Zahrnuje roky 1830 až 1970. Téma otevřelo romantické zásahy, které městu daly nábreží a promenády. A v dramatickém protikladu následuje období radikální asanace, jež znamenala demolici celých čtvrtí domů a vyvolala neméně radikální reakci ochránců „staré Prahy“. S poválečnou euforií přišly nejen nové představy a sny, ale i brzký nástup totality, jejíž urbanistické vize jako by navazovaly na ty protektorátní. Finále pak tvoří období let 1958 až 1970, které přineslo nejen návrat modernismu, ale též diskuse, jakou roli má historické centrum v organismu města hrát.

Město v bouři

Richard Biegel
Karolinum 2022
vázaná, 768 stran
ISBN: 978-80-246-5289-4
doporučená cena: 2 400 Kč

Za přírodním unikátem

Ledovcový kar Velká kotlina v Hrubém Jeseníku je řazen mezi druhově nejbohatší botanické lokality v Česku. Na pestrost flóry a vegetace je vázáno také druhové bohatství fauny, především bezobratlých. První díl masivní monografie obsahuje floristické, fytoecologické a faunistické údaje vycházející nejen z literatury, ale i téměř padesátiletých terénních výzkumů Lea Bureše, jenž vystudoval geobotaniku na Přírodovědecké fakultě UK. Dílo tak obsahuje podrobné mapy aktuální vegetace z roku 1974 až 2009 včetně jejich srovnání. Soupisy druhů cévnatých rostlin, lišejníků, mechorostů, hub, bezobratlých živočichů a obratlovců, jakož i unikátních fytoocenóz a biotopů dokumentuje několik stovek barevných fotografií.

Fenomén Velká kotlina 1

Leo Bureš
Academia 2022
vázaná, 704 stran
ISBN: 978-80-200-3214-0
doporučená cena: 1 200 Kč

Meč nesloužil jen k boji

Čeští vědci vypracovali jedinečný soupis stovek středověkých mečů nalezených na našem území. Výsledkem jsou dvě knihy *Ninth to mid-sixteenth century swords from the Czech republic in their European context*. Podepsáni jsou pod nimi Jiří Hošek a Petr Žákovský z Archeologických ústavů Akademie věd v Praze a Brně plus kurátor Jiří Košta (sedící) z Národního muzea, jenž získal doktorát z archeologie na Filozofické fakultě UK. Co o mečích ví?

TEXT Jiří Novák FOTO Hynek Glos

Prozrad'te, jak takový soupis středověkých mečů vlastně vznikl?

Pokud to bylo možné, dokumentovali jsme všechny meče osobně a dle standardních parametrů. To nebyl jednoduchý úkol, protože studované meče se nacházejí v desítkách sbírek a nejen na území České republiky. Raně středověká *militaria* pocházejí převážně z archeologických výzkumů a velké části z nich se v minulosti již věnovala pozornost, ale u vrcholné a pozdně středověkých mečů odvedl obrovský díl práce kolega Petr Žákovský, jenž prozkoumal řadu odborné veřejnosti doposud neznámých exemplářů. Naším cílem bylo zpracovat všechny meče z území našeho státu z období mezi raným středověkem a ranou renesancí čili přibližně do poloviny 16. století. V knize je zdokumentováno 430 mečů nebo jejich částí. Součástí jsou rovněž základní informace o náleзовých okolnostech.

V jakém stavu se středověké meče nacházejí, objevují?

Raně středověké meče se obvykle nacházejí víceméně kompletní, dokonce se na řadě z nich zachovaly zbytky pochev nebo řemení bojovníckého opasku. Většina těchto nálezů u nás totiž pochází z hrobových kontextů. Na druhé straně právě způsob uložení v hrobech, kde panují specifické podmínky, mívá za následek, že tyto meče často nebývají v dobrém stavu.

A novější meče?

Archeologické nálezy mečů vrcholného a pozdního středověku pocházejí převážně ze ztrátových kontextů na sídlišťích, v korytech řek či při cestách, proto jsou častěji kusé. Vzácně se zachovaly i středověké meče, které neprošly *archeologizací*.

Mimořádně významné jsou ty, jež se zachovaly ve Svatovítském pokladu: Svatováclavský meč s raně středověkou čepelí a hlavicí a záštitou doplněnou ve vrcholném středověku a unikátní Svatoštěpánský meč s vikinskou výzdobou jílice a čepelí signovanou jménem Ulbferht, ze závěru 10. století.

Do jaké doby patří nejstarší středověký meč nalezený na českém území?

Donedávna bychom jej hledali na Moravě ve výbavách nejstarších hrobů velkomoravského období, které jsou datovány do doby mezi přelomem 8. a 9. století a druhou čtvrtinou 9. věku. Meče se však do hrobů někdy dostávaly i s delším časovým odstupem od jejich výroby, takže nejstarší exempláře mohly být vyrobeny někdy ve druhé polovině 8. století. Asi před rokem byl však učiněn vzácný nález pozdně merovejského meče z konce 7. či první půlky 8. století, který je v současné době zkoumán a připravován k odborné publikaci.

Existují nějaké specifické charakteristiky u mečů z naší oblasti?

Náš výzkum odhalil, že ve druhé polovině 9. století na Moravě narůstala tvarová variabilita čepelí. Kromě exemplářů, které přímo navazují na tradici raně karolínských čepelí, byly dokumentovány extrémně robustní a zároveň relativně krátké čepele, stejně jako dlouhé a poměrně úzké čepele s progresivními rysy, jež byly doposud v evropském kontextu zaznamenány pouze u exemplářů datovaných nejdříve do druhé poloviny 10. století.

Tyto čepele „progresivních“ tvarů, obvykle opatřené úzkými odsazenými žlábkami, dosahují průměrně až vynikající kvality, ovšem jen zřídka se vyznačují vzorovým svařováním nebo značkami. Otázkou

zůstává, zda jsou odrazem místní produkce, nebo dokladem širších změn vycházejících z franské říše.

Vaše knihy se věnují i trendům ve vývoji mečů. Jaké to byly?

Ze srovnání dat o konstrukci čepelí, která jsme shromáždili z celé Evropy, vyplývá, že k zásadnímu kvalitativnímu zlomu ve vývoji materiálové skladby a konstrukce mečů došlo od druhé poloviny 8. věku do konce 9. století. Klíčové změny, mezi něž náleží především rapidní nárůst konstrukcí s ocelovými břitvy a celoocelových konstrukcí a rozvoj užívání kalení ostří, doprovázely další významné trendy, například prodlužování záštit či postupný ústup výzdoby čepelí plošným *damaskováním*. Všechny tyto proměny vedly ke zvýšení kvality čepele.

Co vás při výzkumu zaujalo?

Jedním z nejzajímavějších objevů byla změna technologie výroby čepelí, která se zaváděla postupně zhruba během 11. a 12. století. Místo navařování břitů na jádro čepele začali tehdejší mečíři aplikovat ocelový plášť obklopující železné nebo železo-ocelové jádro. Byla tak opuštěna tisíciletá tradice výroby čepelí, což muselo mít svůj důvod.

Jaký?

Domníváme, že ho lze přičíst zavádění vodních hamrů – kovacíh strojů poháněných vodním kolem. Mechanizace výroby nevedla primárně ke zvýšení kvality čepelí, řádově ale zkrátila čas jejich výroby, a tím došlo k poklesu ceny a zvýšení dostupnosti mečů.

Existují třeba i písemné zmínky o cenách středověkých mečů? Za kolik byly?

Ve franské říši se cena běžného meče pohybovala od tří do pěti zlatých solidů, spolu se zdobenou pochvou a řemením dosahovala sedmi solidů. Ekvivalentem hodnoty takového meče byl tedy hřebec anebo sedm krav. Honosné a vysoce kvalitní exempláře byly však několikanásobně nákladnější. Meče nalezené na našem území byly pravděpodobně oceněny výše než srovnatelné zbraně ve franském prostředí, musely tedy na svou dobu představovat značný majetek. V nepeněžním hospodářství, jaké na českém území přetrvávalo až do druhé třetiny 10. století, však prakticky neexistovaly možnosti získat meč prostřednictvím lokální směny. Větší význam měla tehdy kontrola dostupnosti mečů v rámci společnosti. Dynastie Mojžírovců a později Přemyslovců dohlížely na přerozdělování mečů s dalším luxusním zbožím v rámci panství. Ve 14. a 15. století se cena běžných mečů zpravidla pohybovala v rozmezí deseti až třiceti stříbrných grošů. Meče se tehdy staly dostupným artiklem.

A mohl meč nosit i člověk bez vyššího společenského postavení?

Vždy s nadsázkou říkám, že v raném středověku se podle meče poznal zástupce elity. Meč nesloužil jen

k boji, ale mnohem významnější byla jeho symbolická hodnota.

Od karolínského období byly meče v západní Evropě svázány s kulturou jízdních bojovníků, z nichž se zformovala vrcholně středověká šlechta. Zvýšení dostupnosti mečů tak během vrcholného středověku vedlo k tomu, že se meč stal relativně dostupnou zbraní. Kromě aristokracie jej běžně vlastnili měšťané či žoldáci; tvořil standardní výbavu městských i hradních zbrojnic. Příslušníci tehdejších elit však i nadále meč považovali za tradiční symbol jejich postavení, což se v částečně modifikované formě udrželo dodnes.

Mají vaše publikace nějaké srovnání ve světě?

O mečích vzniká spousta prací. Existují i četná zpracování mečů z určitého území. Nicméně se domnívám, že námi publikovaný korpus mečů je mírou systematické a zevrubné dokumentace i interdisciplinárním zpracováním v evropském kontextu unikátní. Věřím, že oba svazky budou přínosné a inspirativní pro české i zahraniční badatele. A byl bych rád, kdyby se naše publikace staly vzorem pro zpracování souborů mečů z dalších částí Evropy.

Svazky o 424, respektive 512 stranách mají v roce 2019 a 2021, vydal je Archeologický ústav Akademie věd ČR Praha.

Jiří Košta, vpravo, vystudoval archeologii na Filozofické fakultě UK a od roku 2005 spravuje raně středověkou část archeologické podsbírky Národního muzea. Zabývá se studiem středověkých militarií i šperků.

Jakub Tolar hovoří na konferenci, kterou moderoval Daniel Stach z České televize.

Snažím se být pacientům **skálou**

„Jsem výsledným produktem lidí, s nimiž jsem se setkal, a míst, kde jsem byl. Můj podíl je pouze ten, že se nabízené příležitosti snažím využít nejlépe, jak dovedu,“ říká Jakub Tolar, absolvent 1. lékařské fakulty UK, jenž nyní působí jako vědec, lékař a děkan na Minnesotské univerzitě v USA. Do Česka se vracívá, v létě přijel na velkou konferenci.

TEXT Pavla Hubálková FOTO Klára Kvardová

V přednášce, kterou jste pronesl na brněnské konferenci u příležitosti 200. výročí narození „otce genetiky“ Gregora Johanna Mendela jste řekl, že padesát procent vašich pacientů, tedy nemocných dětí, zemře... Jak to vůbec zvládáte, snášíte?

Existují dva typy lidí: jedni jsou pohledem na utrpení či bolest druhých zničeni, druzí ne a naopak to berou jako výzvu a pobídku k akci. A já odjakživa, aniž bych se o to nějak zasloužil, patřím do té druhé skupiny; mám rád výzvy, problémy, krize. Nemívám úzkosti či strach. Jediné, o čem se bojím, je má rodina.

Proto mám rád intenzivní medicínu, operace, rychlé rozhodování. Moji pacienti jsou pro mě zároveň ti nejlepší učitelé, jak svůj život žít lépe. Oni v těchto těžkých chvílích nepotřebují někoho, kdo bude jejich osudem zrcen. Potřebují někoho, kdo se o ně postará. I jejich rodiny potřebují člověka, o kterého se mohou opřít, kdo bude jejich skálou. Jsem tu pro ně.

Také jste zmínil, že hybatelem pokroku jsou motivované matky a otcové vašich pacientů a peníze nejsou tím omezením. Můžete to rozvést i pro naše čtenáře?

Máme společný cíl – tu nejlepší péči pro naše malé pacienty. A nic nemá větší sílu nežli rodiče nemocného pacienta. To jsou mí „parťáci“; oni jsou hybatelem pokroku ve vědě i v medicíně. A podle mého názoru ani finance nejsou limitací, když máte dobrý nápad, peníze přijdou. Samozřejmě je frustrující, že zhruba osmdesát procent mých projektů nezíská financování, ale to mi umožňuje soustředit se jen na zbývající dvacet. Těch nejlepších.

Kromě vědce jste i lékařem a děkanem. Jak lze všechno zkombinovat? Lidé se mě pořád ptají, kolik hodin dá-

vám na to nebo ono. Já to nerozlišuji, neříkám, že je to tak správně, ale nemám to tak. Pro mě vše běží zároveň. Když jsem na sále nebo ambulanci, přemýšlím i o vědě, jak by to mohlo fungovat... Naopak v laboratoři – nebo když píšu grant – myslím na pacienty, co je trápí, jak jim nejlépe pomoci. To je podle mě klíčem k úspěchu.

A jak do toho zapadá administrativní role děkana?

I tam se tento přístup dá aplikovat. Vždy se soustředím na lidi. Nemám velkou trpělivost s byrokracií, ale respektuji pravidla a mám obrovský respekt před civilizací. Univerzita je pro mě prostředím, kde je možné nesouhlasit, zapáleně diskutovat, ale při tom se stále respektovat. Důvodem, proč jsem přijal tyto administrativní funkce, bylo, že jsem byl vděčný Minnesotské univerzitě, že mi dala takové obrovské možnosti, že mohu dělat to, co dělám. A když mě pak vyzvali, abych se přihlásil, vnímal jsem to jako povinnost.

Umíte nepracovat? Jak vypadá váš víkend?

Víkendy trávím s rodinou. Mám tři děti a tříletou vnučku a co mohu, jsem s nimi, protože to je mé štěstí a moje všechno. Hodně a rád čtu o historii, filozofii, ale i ekonomii, matematice, fyzice. Velmi mě zajímají lidé, a to včetně těch, kteří mě předcházeli. Je to takový můj osobní *think-tank* (*usnívá se*). Zároveň ale filtruji věci, které považuji za nedůležité, například se nedívám na televizi a nejsem na sociálních sítích. Sám k sobě jsem velmi disciplinovaný, což mi umožňuje být kreativní a věnovat svůj čas skutečně podstatným věcem.

Proč jste se vlastně před lety rozhodl pro studium medicíny?

Roli v tom určitě sehrála rodina. Můj dědeček byl primář v Baťově nemocnici. Já ho sice poznal jen krátce, ale tradice tam byla. I oba moji rodiče jsou lékaři. Ale jednoznačně to nebylo; bavilo mě vše. Myslím, že medicínu jsem si vybral proto, že kombinuje mnoho věcí dohromady – od znalosti přes manuální zručnost, ale zahrnuje i vztahy mezi lidmi.

Věděli jste, že chcete být lékařem-vědcem?

Vůbec ne! Já nikdy neměl konkrétní plán a překvapují mě lidé, kteří říkají, jak to vše měli naplánované. Jsem ukázko-

vý produkt lidí, s nimiž jsem se setkal, a míst, kde jsem byl. Můj podíl je pouze ten, že nabízené příležitosti snažím využít nejlépe, jak dovedu. A nikdy jsem nedělal rozdíl mezi vědou a praxí. Vše, co jsem kdy udělal s mojí skupinou, bylo založeno na tom, že jsme stejně dobří v základním výzkumu stejně jako v medicíně a v péči o pacienty.

Jak vedla vaše cesta do Spojených států?

V tom sehrála velkou roli naše česká historie. Medicínu jsem dokončil v roce 1990 a brzy poté dostal pozvání na stáž do anglického Cambridge, což bylo něco úžasného. Poprvé jsem zažil, jak se dělá skutečná věda. A tam jsem pochopil, že jestli chci být ve vědě a speciálně v molekulární biologii k něčemu, tak potřebuji doktorát z Ameriky. Takže jsem se přihlásil na Minnesotskou univerzitu, která byla v té době v mém oboru třetí nejlepší na světě.

Pamatujete si, co vás po příjezdu nejvíce překvapilo?

Přesně si pamatuji, jak tam sedíme kolem stolu a já vůbec netuším, kdo je profesor, postdok a kdo teprve student... Z jejich chování to vůbec nebylo poznat! To bylo tak osvobozující. Přijel jsem z Česka, kde když byl někdo profesor, tak byl „bůh“.

A jak jste byl z českého prostředí a UK připraven?

Připraven jsem byl dobře. Patřím mezi lidi, kteří si myslí, že vzdělání má být těžké. A podle mě je velmi důležité překonávat překážky, protože tím se definujete. České vzdělání mi tak velmi pomohlo, nejenom kvůli vlastním znalostem, ale i kvůli tomu průběhu. Na rozdíl od Spojených států, kde se používají testové otázky s výběrem možností, byly všechny mé zkoušky ústní. A to byla báječná škola, neboť jsem musel odpovídat pohotově vymýšlet, obhájit si svůj názor. Stejně jako fakt, že před nás na začátku předmětu vždy položili tlustou knihu se slovy „to se naučte“. To mě vytrénovalo a získané schopnosti přemýšlet, pamatovat si věci anebo kombinovat různé zdroje informací denně využívám ve své práci i životě.

Co byste poradil dnešním studentům a studentkám, jak se připravit na budoucnost?

Nebát se. To je velmi důležité. Jak již psal T. G. Masaryk, my máme problém malého národa. Považuji za naprosto klíčové, aby každý student a studentka vyjeli do zahraničí. Aby získali odstup, aby zažili, jak to funguje jinde, aby se dostali mezi ty nejlepší. A s tím samozřejmě souvisí dobrá znalost angličtiny, protože je důležité fungovat mezinárodně.

MUDr. Jakub Tolar, Ph.D., vystudoval 1. lékařskou fakultu UK. Působí jako lékař, vědec a děkan lékařské fakulty na University of Minnesota, kam přišel v roce 1992 studovat Ph.D. Dnes se věnuje hledání nových způsobů léčby dětí se smrtelnými chorobami, jako jsou rakovina, vrozené vady metabolismu a další genetické poruchy.

Kronika

FSV UK slavila (opožděné) třicetiny

1. 6. Byla to oslava třicetiny – a zároveň už i 32. narozenin – Fakulty sociálních věd UK. Dva roky se totiž veliké společenské setkání kvůli covidu odkládalo, a tím spíše si jej chtěli studenti, absolventi, zaměstnanci i přátelé fakulty užít. Všechny je přivítal děkan Tomáš Karásek.

Návštěva před českým předsednictvím

16. 6. Češi se chystali na převzetí předsednictví v Radě EU, takže na návštěvu přijela i Roberta Metsolaová, předsedkyně Evropského parlamentu. Ta byla hlavním hostem debaty na UK o budoucnosti Evropy. Padaly těžké otázky: na Ukrajinu, energetiku i klimatické změny.

17. 6. Velká aula Karolina se opět proměnila v místo s výjimečně vysokým výskytem profesorek a profesorů na metr čtvereční. Ministr školství Petr Gazdík jim předával profesorské dekry, z nichž 27 neslo pečeť Karlova učení: osm profesur připadlo dámám, devatenáct pánům.

Česko má 83 nových profesorů, 27 z UK

Třináct fakult UK bavilo na Vědafestu

22. 6. Jubilejní desátý ročník popularizačně-vědeckého Vědafestu s podtitulem „Věda od A do Z“ se udal na dejvickém Kulaťáku. Univerzitu Karlovu reprezentovali zástupci třinácti fakult napříč vědními obory; celková návštěvnost povedené akce činila přes šestnáct tisíc zvědavých lidí.

23. 6. Sportovci Univerzity Karlovy jsou královnami a králi letošních Českých akademických her (ČAH)! V jubilejním dvacátém ročníku „akademiček“ vedla Karlovka pořadí v podstatě od prvního soutěžního dne a nakonec vyhrála o třiatřicet bodů před Masarykovou univerzitou.

Karlovka ovládla České akademické hry

29. 6. Sice přšlo, ale garden party to neohrozilo. V nádherných prostorách Valdštejnské zahrady proběhla již osmnáctá Zahradní slavnost UK. A na sklonku akademického roku nechyběli rektorka, prorektor, zaměstnanci, absolventky, absolventi a především četní přátelé Univerzity Karlovy.

Zahradní slavnost? V „anglickém stylu“

Profesoři Martan a Petruželka „pozlacení“

30. 6. Vědecká rada UK na svém pravidelném zasedání udělila zlaté pamětní medaile dvěma významným osobnostem Univerzity Karlovy: gynekologovi Aloisi Martanovi a onkologovi Luboši Petruželkovi. Pamětní medaile jim předával prorektor Jan Kuklík.

Běh pro EU à la Zátopek

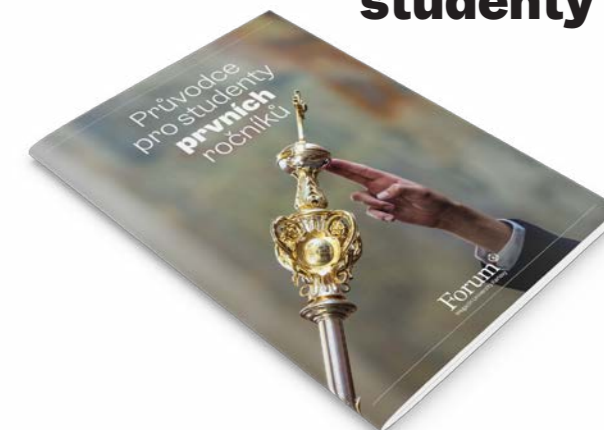
14. 7. Jak rozeběhnout předsednictví v Radě EU? V Bruselu k tomu přispěl i originální koncept společného běhu přátel – jako připomínka Zátopkova duelu s francouzsko-alžírským běžcem. Za nás běžela prodávka FTVS UK Lenka Henebergová a Jaromír Soukup z Rektorátu UK.

Německý kancléř o budoucnosti Evropy

29. 8. Starobylé Karolinum přivítalo významného hosta, německého kancléře Olafa Scholze, jenž pronesl projev o budoucnosti Evropy: „Je na nás, abychom závazek k míru dále rozvíjeli. A to tím, že zajistíme, aby byla EU schopná zajistit svou bezpečnost, nezávislost a stabilitu.“

Prvákoviny pro naše studenty

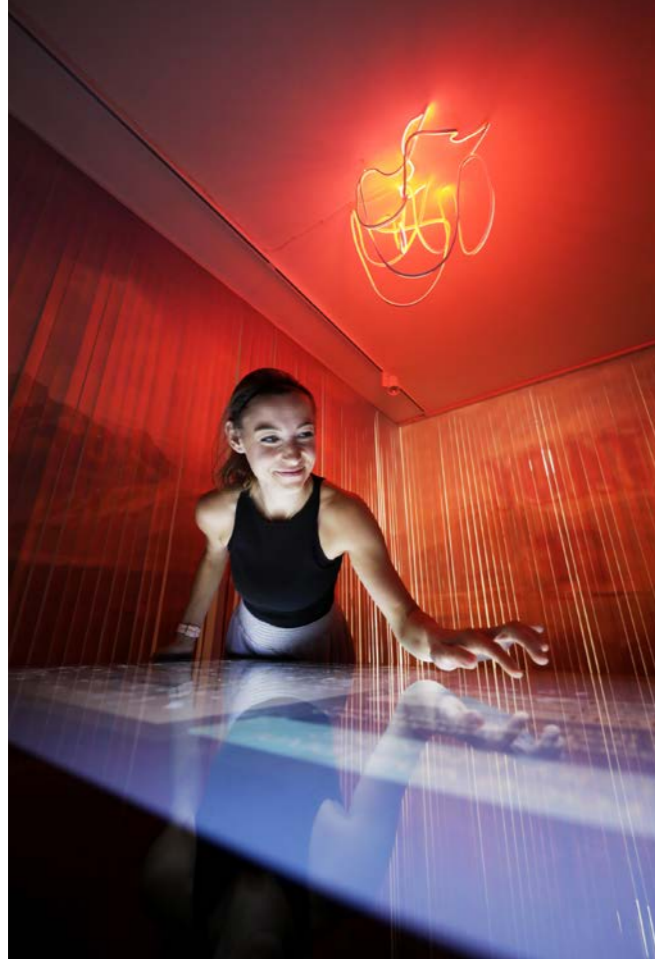

31. 8. Nový akademický rok se už už nachýlí, na Univerzitu Karlovu se chystají tisíčky studentů prvních ročníků. A právě pro ně jsou určeny nové Prvákoviny o 64 stranách rad a námětů; jsou k mání na fakultách a jejich online verze je dostupná na adrese cuni.cz/prvakoviny.pdf.

10. 9. Do české metropole se sjeli rektorky a rektorů předních evropských univerzit, aby jednali o budoucnosti výzkumně orientovaných univerzit či programu Horizon Europe. S rektorkou Milenou Králíčkovou rokovali zástupci třiatvaceř škol asociace LERU a sedmi z CET7, přičemž podepsali klíčové dohody o spolupráci.

Velká konference LERU v Praze

Vítejte v Didaktikonu!

V Kampusu Hybernská vzniklo nové vzdělávací centrum, jež nabízí akce a mezioborovost.

TEXT **Pavla Hubálková** FOTO **Martin Pinkas**

Co je to láska? Jak se šíří zvuk? Jak nás klame zrak? Kolik vědy je v oblíbeném seriálu *Simpsonovi* či co už umí umělá inteligence? I těmito otázkami se zabývali první návštěvníci centra Didaktikon, kteří do Kampusu Hybernská zavítali při slavnostním otevření v úterý 6. září. Vzdělávací a kreativní centrum, jež vzniklo na ploše 800 metrů čtverečních, je společným projektem hlavního města Prahy a Univerzity Karlovy a cílí zejména na žáky a studenty základních i středních škol a jejich pedagogy. Nabídné kurzy, akce, zábavu.

„Cílem Didaktikonu je nejen přiblížit mladým lidem kreativní formou vědecké poznatky a obory pěstované na univerzitě, ale také předávat peda-

gogické know-how,“ říkal prorektor UK pro vnější vztahy Martin Vlach. Nyní Didaktikon nabízí desítku instalovaných expozic a jednu únikovku hru. „Unikátnost expozic spočívá v tom, že jsou opravdu mezioborové. Každý z exponátů byl vytvořen na základě spolupráce odborníků a odbornic z více oborů na UK,“ říká matematicka Tereza Martínková Bártlová, manažerka a odborná garantka. A radost z moderního počínu má i rektorka Milena Králíčková: „Jsem hrdá, že se Univerzitě Karlově a Praze podařilo vybudovat skutečně mezioborové vzdělávací centrum, jež nemá obdoby.“

Kompletní program naleznete na Didaktikon.cz.

1. 10. – 31. 10. 2022

sleva
20 %

na tištěné i elektronické tituly
Nakladatelství Karolinum

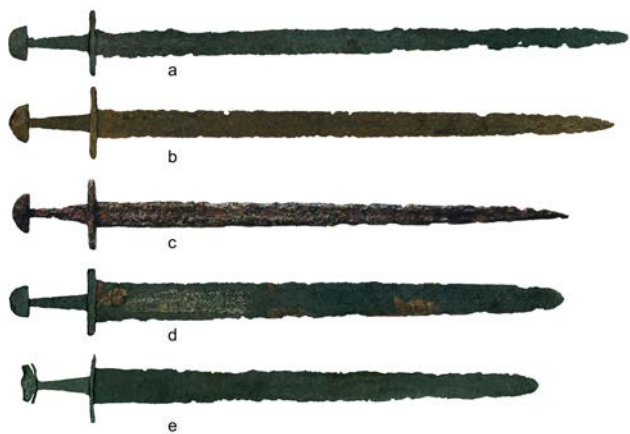

Všechny nabízené knihy máme na skladě, a proto si je můžete vyzvednout v naší prodejně již druhý den po objednání.

Knihkupectví Karolinum | Celetná 18, Praha 1 | tel. 224 491 448 | knihkupectvi@ruk.cuni.cz
Otevírací doba: po–pá 9–19, so–ne 11–18

Sleva platí i pro nákup v e-shopu
www.knihkupectvikarolinum.cz

Knihkupectví a nakladatelství najdete také na facebooku.

Ze srovnání dat o konstrukci čepelí, která jsme shromáždili z celé Evropy, vyplývá, že k zásadnímu kvalitativnímu zlomu ve vývoji materiálové skladby a konstrukce mečů došlo od druhé poloviny 8. věku do konce 9. století.

Meč nesloužil jen k boji **54**

